

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

/// Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 5.

ÄREN

1876—1880.

VESTERBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

I afseende å länets yttre gränser och areal har någon förändring icke egt rum under femårsperioden.

Fögderiernas, socknarnes och pastoratens antal och områden äro jemväl desamma som i senast afgifna femårsberättelsen antyddes, med undantag deraf att från Lycksele socken i lappmarksfögderiet till Malå kapellförsamling i andra fögderiet blifvit, i följd af uppgångna rälinier mellan Lycksele, Malå och Sorsele kommuner, *uti juridiskt och administrativt hänseende förlagde* hemmanen och lägenheterna Aspliden N:ris 1 och 2, Berg N:o 1, Björkås N:o 1, Brännäs N:o 1, Högåker N:o 1, Holmsjö N:ris 1 och 2, Nynäs N:o 1, Rökå N:o 1 och Vännäs N:o 1; att till Lycksele socken från Malå öfverflyttats krononybygget Björkliden och från Sorsele krononybygget Harrbøsele N:o 1; att från Sorsele socken till Malå blifvit öfverförda kronohemmanen Svartlund N:o 1 och Johannisberg N:o 1 samt krononybyggena Karolinelund N:o 1 och Friheten N:o 1; hvaremot från Malå till Sorsele öfverförts kronohemmanen Kätanojve N:o 1 och Kåtaliden N:o 1.

Inom Tärna kapellförsamling, som förut varit lydande under Stensele länsmansdistrikt, har sedan Juni månad 1879 varit anställd och aflönad en särskild *extra länsman*, en anordning, som föranledts och påkallats af distriktets stora utsträckning

och den ökade trafik, som särdeles vintertiden eger rum öfver Tärna till Norge.

Genom Nådigt Bref den 3 Oktober 1878, förordnade Kungl. Maj:tt, att *Skellefteå stad*, som förut lydt under Skellefteå häradsrätt, skulle från och med månaden näst efter den, i hvilken borgmästare blifvit i nåder utnämnd och förordnad, i judicielt hänseende skiljas från Skellefteå tingslag och i stället lyda under egen rådstufvurätt och magistrat, bestående af en borgmästare, som tillika skulle vara magistratssekreterare och notarius publicus, samt två illiterata rådmän, hvilken reglering trädde i verket den 1 Juni 1879. Och sedan den redan år 1862 väckta och Kungl. Maj:ts nådiga pröfning flere gånger underställda frågan om Skellefteå stads och sockens skiljande från hvarandra i kommunalt hänseende, hvilket mött svårighet i följd af de stridiga åsigtter och intressen, som de särskilda kommunerna hvar för sig framhållit och förfäktat, blifvit löst derigenom, att Kungl. Maj:tt under den 8 Oktober 1880 förklarar, att Skellefteå stad och landssocken skulle från och med början af 1881, förutom i kyrkligt hänseende, skiljas från hvarandra och derefter hvar för sig utgöra en särskild kommun, vid handhavande af hvars angelägenheter gällande kommunalförfattning skulle lända till efterrättelse, med iakttagande af vissa, utaf länsstyrelsen

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-25.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
3. Näringarne.....	5.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	14.
5. Kameralförhållanden.....	17.
6. Politi.....	19.
Tabellbilagor	26-30.
Tab. N:o 1. Folkmängden i Vesterbottens län åren 1876-1880.....	26.
Tab. N:o 2. Allmänna vägar och skjutsning i Vesterbottens län åren 1876-1880.....	27.
Tab. N:o 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Vesterbottens län år 1880.....	28.
Tab. N:o 4. Brandförsäkrings-inrättningarnes verksamhet i Vesterbottens län åren 1876-1880.....	29.
Tab. N:o 5. Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Vesterbottens län år 1880.....	29.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

/// **Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser.** Ny följd. 5.

ÅREN

1876—1880.

VESTERBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

I afseende å länets yttre gränser och areal har någon förändring icke egt rum under femårsperioden.

Fögderiernas, socknarnes och pastoratens antal och områden äro jemväl desamma som i senast afgifna femårsberättelsen antyddes, med undantag deraf att från Lycksele socken i lappmarksfögderiet till Malå kapellförsamling i andra fögderiet blifvit, i följd af uppgångna rälinier mellan Lycksele, Malå och Sorsele kommuner, *uti juridiskt och administrativt hänseende förlagde* hemmanen och lägenheterna Aspliden N:ris 1 och 2, Berg N:o 1, Björkås N:o 1, Brännäs N:o 1, Högåker N:o 1, Holmsjö N:ris 1 och 2, Nynäs N:o 1, Rökå N:o 1 och Vännäs N:o 1; att till Lycksele socken från Malå öfverflyttats krononybygget Björkliden och från Sorsele krononybygget Harrbøsele N:o 1; att från Sorsele socken till Malå blifvit öfverförda kronohemmanen Svartlund N:o 1 och Johannisberg N:o 1 samt krononybyggena Karolinelund N:o 1 och Friheten N:o 1; hvaremot från Malå till Sorsele öfverförts kronohemmanen Kätanojve N:o 1 och Kåtaliden N:o 1.

Inom Tärna kapellförsamling, som förut varit lydande under Stensele länsmansdistrikt, har sedan Juni månad 1879 varit anställd och aflönad en särskild *extra länsman*, en anordning, som föranledts och påkallats af distriktets stora utsträckning

och den ökade trafik, som särdeles vintertiden eger rum öfver Tärna till Norge.

Genom Nådigt Bref den 3 Oktober 1878, förordnade Kungl. Maj:tt, att *Skellefteå stad*, som förut lydt under Skellefteå häradsrätt, skulle från och med månaden näst efter den, i hvilken borgmästare blifvit i nåder utnämnd och förordnad, i judicielt hänseende skiljas från Skellefteå tingslag och i stället lyda under egen rådstufvurätt och magistrat, bestående af en borgmästare, som tillika skulle vara magistratssekreterare och notarius publicus, samt två illiterata rådmän, hvilken reglering trädde i verket den 1 Juni 1879. Och sedan den redan år 1862 väckta och Kungl. Maj:ts nådiga pröfning flere gånger underställda frågan om Skellefteå stads och sockens skiljande från hvarandra i kommunalt hänseende, hvilket mött svårighet i följd af de stridiga åsigtter och intressen, som de särskilda kommunerna hvar för sig framhållit och förfäktat, blifvit löst derigenom, att Kungl. Maj:tt under den 8 Oktober 1880 förklarar, att Skellefteå stad och landssocken skulle från och med början af 1881, förutom i kyrkligt hänseende, skiljas från hvarandra och derefter hvar för sig utgöra en särskild kommun, vid handhavande af hvars angelägenheter gällande kommunalförfattning skulle lända till efterrättelse, med iakttagande af vissa, utaf länsstyrelsen

föreslagna bestämmelser; så är Skellefteå stad numera i allo skild från Skellefteå socken, förutom att staden fortfarande tillhör Skellefteå pastorat.

Inom Degerfors socken har, på bekostnad af Granöns och några angränsande byars hemmansägare, blifvit uppfördt ett nytt *bönehus* i Granön, så inredt, att det jemväl innehåller lämplig folkskolelokal, äfvensom bostad för skollärare och barnmorska. För biträde vid själavården inom Degerfors vidsträckta pastorat har, efter det nödigt utmål blifvit från pastorsbostället utbrutet och med nödiga åbyggnader på församlingens bekostnad försest, sedan den 1 Maj 1878 varit anställd en *kommünister*.

I sammanhang med förändrad *reglering af domsagorna* i Norrbottens län har Kungl. Maj:t, den 26 Maj 1876, i nåder föreskrifvit, att Norsjö socken skulle afskiljas från Skellefteå tingslag och med Malå kapellförsamling, hvilken förut, jemte Arvidsjaurs socken i sistnämnda län, bildat Arvidsjaurs tingslag, förenas till ett tingslag med tingsställe i Norsjö by och med två lagtima sammanträden, det ena på vintern och det andra på

hösten, utan att dervid någon minskning eller annan förändring skulle ske i de lagtima tingsammans träden, som voro föreskrifna för Skellefteå tingslag. För öfrigt hafva under femårsperioden byarne Åträsk, Floda, Högstmyrliden N:o 1, Bergvall, Yttre Åträsk, Renträsk, Högliden, Ålund, Lillåttjärn, Brännland eller Högstmyrliden N:o 2, Degerliden och Forsliden, hvilka förut i administrativt och kyrkligt hänseende tillhört Säfvar socken i Umeå härad, men i judicielt hänseende lydt under Degerfors härad, blifvit derifrån äfven i sistberörda afseende förflyttade till Umeå härad.

De till Umeå härad hörande socknarne Umeå, Vännäs och Säfvar, hvilka tillföre haft sin *tingslokal* i närheten af Umeå landskyrka uti en för ändamålet mindre lämplig lokal, hafva å Umeå stads mark i närheten af sjelfva staden, vid den öfver Umeå elf ledande bro och således å en centralt belägen plats, låtit uppföra ett nytt, större och särdeles ändamålsenligt inredt tingshus.

2. Invånare.

Länets *folkmängd* vid 1875 års slut besteg sig, enligt mantalslängderna, till 96,890 och jemlikt presterskapets uppgifter till 98,043 personer. Och då den, på sätt bilagde **tabell N:o 1** utvisar, vid 1880 års utgång utgjorde, enligt Länsstyrelsen från Kungl. Statistiska Centralbyrån tillhandakommet meddelande, 106,435 människor och jemlikt mantalslängderna 103,140; så har folkökningen under perioden utgjort respektive 8,392 och 6,250. Uti ofvannämnde folkmängdsuppgift ingår äfven antalet nomadiserande lappar, hvilkas antal vid 1875 års utgång utgjorde 1,084, men vid 1880 års slut nedgått till 911. Föröfrigt har nu liksom under en lång följd af år folkökningen varit störst inom lappmarken.

Förhållandet med *ut- och inflyttade* personer visar sig af nedanstående tablå:

	Utflyttade.	Inflyttade.
År 1876.....	2,201	1,811
» 1877.....	2,187	1,841
» 1878.....	2,101	1,864
» 1879.....	2,074	1,961
» 1880.....	2,370	1,774
Summa	10,933	9,251

Som denna tablå innefattar *sammandrag af inkomne* uppgifter å personer, hvilka utflyttat från och inflyttat till de särskilda städerna och fögderierna inom länet, samt många utflyttningsbevis tagas till obestämd ort, kan icke med säkerhet uppgifvas, huru många verkligen utflyttat från länet eller dit inflyttat. Utflyttingarne hafva hufvudsakligen skett till angränsande län, mest till Västernorrlands län, der sågverken och lastageplatserna lockat unga, arbetsföra manspersoner med förhoppningar och utsigt till bättre arbetsförtjenst än i hembygden. Ett mindre antal af de utflyttade har rest till Amerika, sedan de till penningar förvandlat sina tillgångar i löst och fast;

men någon utvandring i större skala har dock icke egt rum, ehuru lusten derför synes i någon liten mån hafva tilltagit.

Förhållandet med *dödligheten* inom länet ådagalägges af följande tal:

År 1876 afledo	1,514
» 1877 »	1,602
» 1878 »	1,506
» 1879 »	1,429
» 1880 »	1,705
Summa 7,756.	

Helsotillståndet inom länet har under perioden väl i allmänhet varit godt, men under åren 1879 och 1880 har sjukdomen difteri varit gängse i Umeå stad samt Nordmalings, Umeå, Vännäs, Degerfors och Säfvar socknar, samt på landsbygden skördat ej så få offer, hufvudsakligen bland barn och ungdom.

Största delen af befolkningen utmärker sig för *ärlighet, nykterhet* och *sedlighet*; dock att de många förekommande åtalen för oloflig afverkning af annans skog, elgs jagande i förbjuden tid och oloflig försäljning af bränvin ådagalägga, att det lagstridiga i dessa förbrytelser hos mången ännu ej fått riktigt insteg i rättsmedvetandet. Nädiga förordningen den 16 Juni 1875 angående ändring i strafflagens stadganden om ansvar för skogsåverkan har likväl otvifvelaktigt bidragit att minska antalet af de i samma förordning öfvermålade förbrytelser. Mången gång torde likväl fattigdom och nød vara orsaken till tillgrepp af annans skog.

I allmänhet är *lefnadssättet* enkelt, *klädebräkten* anspråkslös och för klimatet lämplig. I de flesta familjer på landet tillverkas det för desammas beklädnad erforderliga tyg af husets qvinnor, hvilka från barndomen lära sig att spinna, väfva och sy. Men i den mån penningetillgången ökas genom högre priser å trävaror och deraf beroende större afverkning och större arbetsförtjenst, ökas äfven vanligen förbrukningen af öfverflödsvaror, bland hvilka kaffet intager ett framstående rum och öfver-

gått till missbruk, emedan det icke saknas i den uslaste koja och utgör ett riktigt kräftsår, som suger must och mærg ur landet. Under år 1880 anses i andra fögderiet, med en befolkning af nära 40,000 menniskor, kostnaden för det derstädes förtärda kaffet hafva uppgått till 40 å 50,000 kronor. Inom lappmarksfögderiet, der förbrukningen af kaffe är störst och under förra femårsperioden förmentes medtagit en kostnad af omkring 120,000 kronor årligen och säkerligen sedan den tiden icke minskats, uppgifves bruket af tobak äfven hafva erhållit stor utbredning, i ty att såväl män och qvinnor som 10 å 12 års pojkar nyttja tobak.

Konungens Befallningshafvande framhöll i den senast afgifna femårsberättelsen det skadliga inflytandet inom länet af den i Kungl. Förordningen den 18 Juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet medgifna, allt för mycket utsträckta handelsfriheten. Och ehuru väl verkningarne af Kungl. Förordningen den 20 Juni 1879 — afsedd att i någon mån inskränka nämnde handelsfrihet, som medgifver att hvarje person, han må i öfrigt vara huru kvalificerad som helst, blott han råder öfver sig och sitt gods och icke är lagligen förklarad medborgerligt förtroende förlustig, må idka handel — ännu icke kunnat hinna visa sig, är dock antagligt, att det onda, som förorsakas af den utsträckta handelsfriheten, icke kommer att i väsentlig grad minskas genom sistnämnde förordning. Det anmärktes i berörde femårsberättelse, att, sedan 1864 års förordning utfärdades, 270 anmälanden om handels idkande på landet och deribland 47 under år 1875 inkommit till Länsstyrelsen. Under år 1880 hafva ytterligare ett femtiotal dylika anmälanden inkommit, oberäknadt att flertalet af de i städerna bosatta handlande anmält sig vilja å landet vid s. k. liqvitationsmöten och andra tillfällen, utom vid de lagligen utlysta marknaderna, idka handel. Då en del af dessa landthandlande gå ifrån gård till gård för att utbjuda sitt ofta värdelösa kram, eller truga detsamma på befolkningen, är frestelsen allt för stor för att kunna emotstås; och den sista penningen förflyttas ofta i krämarens ficka. Finnas icke kontanta penningar, händer det stundom, att säljaren i utbyte mot sin vara får en guldring eller en silfversked, hvarå sättes ett mycket lågt pris. Utan tvifvel ega de olägenheter, som af handelsfrihetens missbruk härflyta, till någon del sin orsak i det sätt, hvarpå de flesta större köpmän söka afsättning för sina varor, enär de genom utsände *agenter* hos landsortens köpmän i deras hem utbjuda varor på kredit. Detta system, hvilket före år 1864 egde till ändamål att bereda landsortsstädernas köpmän ökad bekvämlighet, har derefter tillämpats i sådan omfattning, att det nu icke hör till ovanligheten, att dessa i mängd kringresande agenter besöka den mest aflägsna fjellby, om en landthandlande der slagit sig ned. Äfven till lappmarken utsträckas dessa agents resor. Och då de sällan äro försedda med fast aflöning, utan för sin utkomst äro hänvisade till provision å försäljningsvärdet af de varor, de lyckas bortackordera, i följd hvaraf de söka åstadkomma så stor omsättning som möjligt, faller det af sig sjelft, att de mindre försigtiga eller mera oerfarna bland landsbygdens handelsidkare lätt falla offer för den resande agentens stora öfvertalningsförmåga.

Mången tänkande och omtänksam affärsman beklagar med rätta detta system att i landsorten öfverlasta marknaden med varor, hvilka, till stor del öfverflödiga, endast med svårighet kunna försäljas. Och detta förfarande måste ovilkorligen verka

menligt dels genom prisernas nedtryckande i alltför stor skala, dels genom tröga och stundom utelblifna liqvider, dels ock slutligen genom en alltför långt drifven äflan att för afsättningens påskyndande utlemna en del af varulagret till personer, hvilka genom vandring från dörr till dörr skola öka köplusten hos landsbygdens oerfarna befolkning.

Åtskilliga s. k. bofasta landthandlande synas, då mängden af handlande försvårar varuomsättningen och möjligheten för dem att af densamma hafva sin utkomst, nästan hufvudsakligen lagt an på försäljning af öl och vin; med anledning hvaraf i flere socknar kommunalnämnden sett sig föranlåten förbjuda åtskilliga landthandlande att med öl- och vinförsäljning till afhemtning fortfara, hvilka åtgärder medfört ganska god verkan.

Under femårsperioden hafva, för *olaya handel med vin och maltdrycker*, blifvit sakfälda:

år 1876	32 personer, till böter	455 kronor,
» 1877	14 » » »	245 »
» 1878	28 » » »	400 »
» 1879	12 » » »	315 »
» 1880	41 » » »	860 »
	Summa 127 personer.	Summa 2,275 kronor.

Förutom den *utskänkning af bränvin*, som lagligen bedrifves vid Nybyns gästgifveri i Nysätra socken, och den utskänkingsrörelse, som egt rum å Gumboda lägerplats under Vesterbottens Fältjägaräkårs årliga möten derstädes, har under femårsperioden å landet ej funnits någon loflig minuthandel med eller utskänkning af bränvin; varande s. k. mindre partihandel med bränvin ej heller beviljad vare sig i städerna eller på landet.

I städerna, der således nästan all lofgifven handel med spritvaror, förutom partihandeln med bränvin, varit koncentrerad, kan väl förbrukningen af spritdrycker icke anses hafva minskats; men den åtgärd, som länsstyrelsen, med stöd af § 26 i de under femårsperioden gällande Kungl. Förordningarne angående villkoren för försäljning af bränvin och andra spritdrycker, vidtagit, att nemligen förbjuda minuthandel med och utskänkning af bränvin under de dagar, då, i följd af s. k. liqvitationsmöte, större kyrkoheg, eller annan till folksamling föranledande förättning, en mer än vanligt talrik mängd allmoges samlas i städerna, har medfört god verkan till superiets minskande och till främjande af ordning och lugn. Under sön- och helgedagar har äfven i länets städer all försäljning och utskänkning af bränvin, med undantag åt spisande gäster vid ordentliga måltider, varit förhuden, hvilket jemväl väsentligen bidragit dertill, att sedlighet och stillhet under nämnde dagar varit rådande i städerna.

Förbrukningen af spritdrycker å landet har ganska mycket aftagit. Det förut ofta förekommande omåttliga förtärandet af spritdrycker vid allmogens bröllop, graföl, julgillen m. m. har numera i det närmaste upphört. Orsaken till dessa förhållanden torde vara att söka uti såväl större sedlighet hos befolkningen som ock nu gällande bränvinslagstiftning, hvarigenom medelst kommunernas och myndigheternas eniga samverkan åtkomsten af rusdrycker kan ej så litet försvåras. Och detta är, enligt länsstyrelsens på mångårig erfarenhet grundade åsigt, ett verkamt medel till nykterhetens befrämjande; ty, om nuvarande band på bränvinshandeln skulle lossas, eller densamma skulle frigifvas, hade man med all säkerhet att deraf emotse de sorgligaste följder. Det är derföre, såsom i förra femårsberättelsen

yttrades, af nöden, att lagstiftningen icke frångår den hittills inslagna vägen för bränvinsförbrukningens inskränkning.

Härefter följer:

Uppgift på under åren 1876—1880 inom länet för fylleri sakfælde personer:

Antal fælde.	Bötes-belopp.	Antal fælde.	Bötes-belopp.	Antal fælde.	Bötes-belopp.	Antal fælde.	Bötes-belopp.	Antal fælde.	Bötes-belopp.
1876.		1877.		1878.		1879.		1880.	
121	1,664	103	1,345	132	1,764	99	1,442	166	2,117

De flesta af dessa fylleriförseelser äro begångna antingen i städerna eller i följd af der förtärda starka drycker.

Olofflig försäljning af bränvin å landet har väl under senare åren varit i aftagande, men likväl ej kunnat, oakadt åklagare-magtens nitiska bemödanden, utrotas. Det är hufvudsakligen i ett par socknar inom södra delen af länet, som *lönkrögeri* i nämnvärd grad egt och ännu eger rum, äfvensom vid Åsele och Lycksele marknader, hvilka besökas af landthandlande från Ångermanland, de der sjelfva eller genom legda personer öfva otillåten bränvinshandel.

Antalet åtal för *olaga handel med bränvin*, äfvensom de bötesbelopp, som i följd af dessa åtal blifvit vid domstolarne inom länet ådömda, visa sig af följande sammandrag:

	Antal åtal.	Ådömda böter och afgifter.
Under år 1876	78	6,635
» » 1877	45	4,360
» » 1878	52	4,975
» » 1879	48	4,757
» » 1880	46	4,574
Summa	260	25,301

Största delen af detta bötesbelopp har, i brist af tillgång dertill hos de sakfælde, aftjenats med vatten och bröd. Vid jemförelse af ofvanstående sammandrag med den tablå af enahanda beskaffenhet, som finnes intagen i senast afgifven femårsberättelse, finner man, att under sistförflutna fem åren antalet åtal för olaga handel med bränvin, äfvensom de ådömda böternas och afgifternas belopp minskats till omkring hälften emot hvad de utgjorde för åren 1871—1875.

Förutom bränvinet finnes det en annan kräfta för allmogens sedliga lif, nemligen *förbrukningen på landsbygden af s. k. vin*, hvilket oftast torde innehålla bränvin, försatt med några för helsan mer eller mindre skadliga ämnen. Men, vare sig att denna såsom vin försålda rusgifvande dryck är i och för sig skadlig, eller ej, är den i alla händelser oskäligen dyr och djupt ingripande i den landtliga ungdomens kassor, hvarföre dess förbrukande endast af denna anledning borde motarbetas. Beaktansvärdt synes ock vara det bedrägeri, för hvilket den i dylika afseenden mindre förfarna och i allmänhet godtrogna landtbefolkningen är utsatt derigenom, att den försålda vinbuteljen är åsatt en lysande och prunkande etikett, som nästan aldrig håller hvad den loftar. Lagen stadgar ansvar för den, som öfvar bedrägeri i handel; men emot ifrågasvarande oredlighet vid vinförsäljning,

som under en lång följd af år pågått inom landet, synes lagstiftningen stå magtlös.

Ölförbrukningen torde icke hafva i nämnvärd mån tilltagit och bör icke heller i och för sig anses göra någon skada; men, då öl mången gång drickes efter det bränvin eller vin af ofvanberörde usla beskaffenhet förtärts, äro verkningarne af öldricken högst menliga.

Användandet af tobak är i fortfarande tillväxt, och deraf konsumeras under olika former mycket stora kvantiteter. Den skadliga tobaks- eller egentligen cigarr-rökningen, förut hufvudsakligen öfvad af fullväxta män, har vunnit utbredning äfven bland ynglingar och till och med bland allmogens qvinnor. Kostnaden för tobaksförbrukningen inom länet låter sig svårigen beräkna, men säkert är, att den stiger till ett högst betydligt belopp, som borde och kunde på bättre och nyttigare sätt användas.

Öberäknadt att åtskilliga personer — inom Åsele socken ett antal af omkring 20 — öfvergått till baptismen, hafva egentliga *skismatiska rörelser* ej förekommit. Rörelser på det andliga området hafva väl ej saknats, men varit allvarliga och ej föranledt skismer. Befolkningen är i allmänhet religiös, utan att ifrågasätta annat, än att statskyrkans lära är den rätta och för det andliga behovet tillfyllestgörande. Kyrkoförsamligarnes stora utsträckning lägger dock för mången hinder i vägen att ofta deltaga i den allmänna gudstjensten i sockenkyrkan, hvarföre befolkningen i de mera aflägsna byarne på helgedagarne vanligen samlas till gemensam husandakt, eller s. k. bön, för att söka andlig uppbyggelse genom psalmsång och åhörande af predikan, som uppläses af någon bland de närvarande, hvarvid Zions sånger och Ruthströms predikningar gerna begagnas.

En i Umeå stad bildad missionsförening, som har den s. k. inre missionen till hufvudföremål för sin verksamhet, har der låtit uppföra ett s. k. *missionshus*, till ett värde af omkring 10,000 kronor, i hvilket hus andliga föredrag hållas. Och för att begagnas af de i samma stad till ett antal af 29 befintliga baptister är likaledes uppförd ett *bönehus*, beräknadt att kosta omkring 4,000 kronor.

Byggnadssättet å landet fortfar i allmänhet att vara oförändradt och motsvara ändamålet. På många ställen, äfven i lappmarken, bor allmogen nästan prydligt och har större utrymme än behöfligt är. Vid om- och nybyggnader synes man väl i någon mån följa med sin tid, ehuru ännu oftast allt för ringa vikt fästes vid boningshusens förseende till skydd emot bläst och köld. Ett förhållande, som står i nära samband med byggnadssättet, torde här böra omnämnas. Vid uppförandet af ladugårdshyggnader fästes allmänligen stort afseende derå, att man har beqväm *tillgång till vatten*. Brunn gräfvades derföre vanligen i ladugårdens närhet, och från denna brunn, hvilken i de flesta fall är den enda vid gården, hemtas allt det vatten, som erfordras såväl för människor som för djuren; och naturligtvis skall vattnet i denna i ladugårdens granskap befintliga brunn icke vara godt, utan för helsan mer eller mindre skadligt. Och torde detta förhållande i sin mån hafva bidragit dertill, att helsotillståndet stundom varit mindre tillfredsställande. Visserligen är i gällande helsovärdsstadga föreskrifvet, att kommunalnämnd bör egna synnerlig uppmärksamhet deråt, att för invånarne inom kommunen finnes ymnig och lätt tillgång på godt vatten till dryck och matlagning; att källor, brunnar och andra

ställen, der vatten för berörda ändamål hemtas, icke blifva förenade, samt att jemväl andra omständigheter, som kunna menligt inverka på helsovårdsförhållandena inom kommunen, så vidt möjligt undanrödjas; men den magt, som sålunda är lagd i kommunalnämndens hand och ytterligare stärkt genom befogenheten, att medelst föreläggande af viten gifva eftertryck åt meddelade föreskrifter, synes vara föga uppmärksammas och utfövad.

Skarpskytteföreningar finnas inom Skellefteå, Byske, Burträsk och Löfångers socknar; men den vackra tanke, som låg till grund för deras första bildande och livvade de första deltagarne, tyckes allt mer och mer hafva öfvergifvits, så att föreningarnes verksamhet numera knappast visar sig annorlunda än genom nödiga skjut- och vapenöfningar, för att föreningens medlemmar må, såsom approberade skarpskyttar, befrias från

deltagande i första årets vapenöfningsmöten. De flesta medlemmarne utgöras ock af i beväringens ålder varande ynglingar.

Aktiva skarpskyttarnes antal vid 1880 års slut voro:

i Skellefteå och Byske socknars förening	461
» Burträsk sockens d:o	218
» Löfångers d:o	187
	Summa 866.

Sockenbibliotekens antal har under perioden ökat med 4 och utgör således nu 14. Några af dessa hafva någorlunda stora bokförråd, som temligen flitigt anlitats. Inom Lycksle kommun har anslagits ända till 150 kronor för år till inköp af böcker för sockenbiblioteket. I Umeå stad finnes jemväl ett af 258 volymer bestående, genom enskildes sammanskott tillkommet, folkbibliotek.

3. Näringarne.

A) **Jordbruket.** Det kan icke förnekas, att jordbruket under den gångna femårsperioden gjort framsteg och att befolkningen visat ökad insigt i -- och större omvårdnad om -- jordbruket än förut varit händelsen; men ännu återstår mycket att önska såväl med afseende å arbetsmetoderna som med hänsyn till de resultat jordbruket lemna. Dock må såsom ett glädjande tidens tecken förtjena omnämnas, att i enskilda fall jordbruket bedrifvits med en omtänka och på ett sätt, som manar till efterföljd och bidragit till häfvande af föreställningen derom, att jordbruksnäringen härstädes icke skulle löna sig och vara utsatt för vida större svårigheter än i något längre söderut belägna orter. Att öfvertygelsen om denna näringsgrens företräde framför den högst vanskliga trävaruhandteringen börjar vinna allt större terräng, kan icke betvivlas. Men hvad nu är sagdt om jordbruket, gäller egentligen det nedre landet, eller de delar af länet, som till största delen redan afverkat sin hufvudsakligaste skogstillgång, der jordbruket och den dermed i närmaste samband stående boskapsskötseln utgjort den väsentligaste källan till hemmansegarens utkomst och till och med välmåga, ehuru jordbrukaren, synnerligen under tider, då skogsprisen varit höga, hänvisats till egna arbetskrafter; ty då hafva hans söner och den lösa manliga befolkningen vanligtvis lemnat orten, för att i skogsproducerande trakter söka förvärfva en rikligare, men i allmänhet mycket odryg penningeinkomst. På åtskilliga ställen har *täckdikning* kommit i bruk; och likaledes har man börjat mer och mer inse nyttan och nödvändigheten af *igensåning till gräsvall*, äfvensom af åkerjordens fullständigare *afdikning*. Nyttan af de, ofta med statsunderstöd verkställda, utdikningarne af sankmarker har visat sig dels derigenom, att verkningarne af de för sädesgrödan så skadliga nattfrosterne minskats och dels i ty att hägen vaknat för att genom ytterligare torrläggning och odling bringa förut såsom värdelösa ansedda marker till växtlighet. Man kan nu på flere ställen finna gräsbärande lindor, som förut varit odugliga myrtrakter. De råd och upplysningar, som lemnats såväl af statens landbruksingenjörer som ock af den för länet af hushållningssällskapet antagne och af landstinget aföfnade *agronom*, hafva med tacksamhet emottagits och med intresse omfattats, samt jemväl visat välgörande verkningar. Förut rådande gamla fördomar rörande jordens skötsel gifva hos all-

mogen sa småningom vika för ett mera rationellt jordbruk, och i den mån fördelarne deraf visa sig, ökar sig äfven förtroendet för det tidsenligare brukningssättet. I början af år 1880 antog hushållningssällskapet Lektorn Filosofie Doktorn Pahl till *läns-kemist* för en tid af tre år, emot ett årligt arvode af 500 kronor och med rätt för honom att för hvarje undersökning uppbära ersättning enligt fastställd taxa. Vid denna kemiska station hafva under nämnda år verkställts 60 prof och undersökningar rörande till landtbruket hörande föremål.

Hvad särskildt angår *lappmarken*, har jordbruket der i allmänhet gjort mindre framsteg, hvartill orsakerna uppgifvas vara, att många jordegare äro skuldsatte, hufvudsakligen hos sågverks-egare och köpmän, att ersättningen för utdrifningen af sågtimmer varit låg, samt att under nu pågående afvittring en hvar är osäker, huru det hans hemman tillfallande område kommer att utläggas och därför anser sig icke böra nedlägga arbete på jord, som möjligen tilldelas en annan. Men, efter det afvittringen blifvit afslutad och laga skiften derpå följt, torde mera arbete komma att nedläggas å jorden. Och antagligen har lappmarken, om nu gällande skogslagstiftning derstädes får fortfara, och sedan kommunikationerna ytterligare blifvit underlättade och utvecklade, en god framtid för sig.

Följande tabell utvisar beloppet af de *statsmedel*, som under perioden varit anvisade för *afdikningar och vattenbräckt marks torrläggning*.

By eller hemman, inom hvars område den med understöd af allmänna medel företagna afdikningen egt rum.	Anslaget belopp. Kronor.
Sterkesmark och Tallberg i Vännäs socken	2,100
Vänfors och Svettåker i d:o d:o	2,670
Selet och Selslund i d:o d:o	1,100
Yttre Ullervattnet och Jomark i Bygdeå socken	2,200
Korsjön m. fl. byar i d:o d:o	4,270
Rickleå m. fl. byar i d:o d:o	13,160
Gryssjön i d:o d:o	2,160

By eller hemman, inom hvars område den med understöd af allmänna medel företagna afdikningen egt rum.	Anslagens belopp. Kronor.
Fällfors m. fl. i Bygdeå socken	4,150
Östervik m. fl. i Umeå socken	5,000
Pellboda m. fl. i d:o d:o	9,660
Risbäcks hemman i d:o d:o	900
Öfverboda by i d:o d:o	2,100
Stöcksjö d:o i d:o d:o	9,000
Hörsjö d:o i d:o d:o	7,900
Myrbäck och Degersjö byar i d:o d:o	2,800
Gräsmyr by i Nordmalings socken	4,100
Morbyn m. fl. byar i Säfvar d:o	5,750
Bastuträsk by i Bjurholms d:o	9,500
Stenträsk by i Jörns kapellförsamling	1,630
Östra Fahlmars m. fl. byar i Skellefteå socken	5,100
Bolbyn i Burträsk socken	4,600
Bygdeträsk i d:o d:o	900
Mångbyn m. fl. byar i Löfångers socken	1,730
Hökmarks by i d:o d:o	4,000
Häggås by i Dorotea socken	3,000
Ormsjö i d:o d:o	1,500
Bergvattnet i d:o d:o	3,150
Norrlanda i Lycksele d:o	740
Summa kronor	114,870

Hvad som i senast afgifna femårsberättelsen är anfördt angående önskvärdheten och behovet af större anslag af allmänna medel i och för befrämjande af afdikningar, qvarstår ännu oförändradt. Då dessa afdikningar och torrläggningar otvifvelaktigt hafva ett högst gynnsamt inflytande på odlingens utbredande, enär en stor mängd större och mindre sankta marker finnas inom länet, hvilka dels göra skada genom frost å angränsande odlade egor och dels skulle, om de afdikades, egna sig för kultur, vore det af särdeles stor nytta och af behovet högeligen påkalladt, att ifrågavarande, af riksdagen under en lång följd af år beviljade anslag i betydlig mån förhöjdes. Intresset för dylika arbeten är för närvarande ganska stort; men, enär jordegarna sakna förmåga att utföra dem utan understöd af allmänna medel och detta understöd antingen icke alls erhålles, eller också utfaller flera år efter det planerna blifvit uppgjorda, slappas intresset, och månet tillämnadt och gagneligt utdiktningföretag måste öfvergifvas. Man kan sätta i fråga, huruvida medel, som af riksdagen till atskilliga andra ändamål och till jemförelsevis stora belopp anvisas, ej skulle kunna nyttigare användas till befrämjande af utdiktningföretag.

Det antages, att arealen af de under perioden verkställda *nyodlingar* uppgår till 6 å 7,000 tunnland. Ortens *hufvudsäde* är fortfarande det sexradiga kornet, som på frostfri och väl skött jord visat sig särdeles fördelaktigt. I någon mån har rågen vunnit insteg, ehuru ännu på långt när icke i den utsträckning som önskligt vore. På ställen, der detta sädeslag med omsorg och insigt odlas, visar det dock gynnsamma resultat; men, enär allmogen för dagliga förbrukningen mest använder korn och sy-

nes för detsamma hysa förkärlek, torde ännu lång tid förflyta, innan åt rågodlingen kommer att egnas den allmänna uppmärksamhet, som densamma förtjenar. Deremot synes hafren hafva vunnit allt större och större förtroende, synnerligen i de trakter, der mejerihandlingen vunnit insteg och der man börjat inse vigten och betydelsen af nötboskapens kraftiga utfodring. För frambringande af bättre skördar och till uuderstödjande af jordens bördighet har en något omsorgsfullare vårdnad börjat egnas åt *gödselberedningen*. På ett och annat ställe har man äfven börjat begagna konstgödsel.

Utmärkande för öfre landet är, att man der i allmänhet icke anser sig behöfva *beteshägnad*, ej ens för häst kreaturen, hvilket skulle ådagalägga, att jordbrukaren derstädes på sommar icke hade behof af dragare; men, då vår, sommar och höst äro de årstider jorden bör och med fördel kan bearbetas, visar sig af nämnda förhållande, att å jordbruket icke nedlägges allt det arbete, som önskligt och nyttigt vore. Sedan vårsådden blifvit verkställd, utsläppas vanligen hästarne i vilda skogen och återtagas icke, förutom i utomordentliga fall, förr än på senhösten, och ofta erfordras flere dagar innan kreaturen kunna påträffas.

Jordbruksredskapen äro hufvudsakligen desamma som tillföre, ehuru äfven bättre konstruktioner börjat begagnas. Så hafva Hjelmars plogar, amerikanska grepar samt rullharvar något kommit i bruk. Äfven stifttröskverk hafva vunnit ett allmänna förtroende, sedan någon tids erfarenhet lärt befolkningen inse nyttan och fördelarne af deras begagnande, hvarjemte man haft tillfälle se en och annan slättermaskin i verksamhet; men, som dessa senare egentligen förutsätta planerade, större täckdikade fält, har någon allmänna användning af slättermaskinerna icke egt rum.

Af *rotfrukter* utgör potatis hufvudsädet och odlas allmänt. *Lin* odlas äfven allmänt i södra delen af länet och säljes i ganska stora partier till länets norra delar.

Förhållandet med *afkastningen* af spanmåls- och högrödan under de fem år, denna berättelse omfattar, har varit följande:

	Spannål.	Hö.
År 1876	Medelmåttig.	Nära medelmåttig.
» 1877	Nära missväxt.	Under medelmåttan.
» 1878	Öfver medelmåttan.	Medelmåttig.
» 1879	Öfver medelmåttan.	Öfver medelmåttan.
» 1880	Öfver medelmåttan.	Under medelmåttan.

Oaktadt de, med undantag för år 1877, fördelaktiga skördeförhållandena, har dock till länet *införts* icke obetydliga kvantiteter *spannål* och *mjöl*, hvartill orsaken dels är den, att den välbergade och omtänksamme jordbrukaren under goda år reserverar en del af spanmålsgrödan för att på så sätt betrygga sig mot följderna af möjligen inträffande missväxtår, och dels hufvudsakligen den, att länets spanmålsproduktion icke något år varit tillräcklig för ortens behof, med afseende å den stora mängd icke jordbrukare och lösa arbetare, som måste hos köpmän och verksegare förse sig med sitt behof af spannål och mjöl.

Införseln deraf beräknas ungefärligen hafva utgjort:

	Råg och korn. Kubikfot.	Diverse mjöl. Centner.	Hafre. Centner.
1876.....	27,552	60,394	5,690
1877.....	77,121	166,941	7,037
1878.....	47,998	93,994	4,145
1879.....	22,552	68,932	2,967
1880.....	23,412	57,241	5,467
Summa	193,635	447,502	25,306

De *priser*, som spannåls och potatis under perioden betingats, hafva naturligtvis vexlat efter tillgången och de kostnader, hvarmed transporten varit förenad, hvaraf naturligtvis följt, att priserna varit vida högre i lappmarken än i de vid kusten belägna delarne af länet. Efter medelberäkning torde emellertid dessa priser ställa sig ungefärligen sålunda:

År	20 skålp. rågmjöl.		20 skålp. kornmjöl.		1 kub.fot råg.		1 kub.fot korn.		1 kub.fot hafre.		1 kub.fot potatis.	
	1	60	1	75	3	—	2	75	2	25	—	80
1876.....	1	60	1	75	3	—	2	75	2	25	—	80
» 1877.....	1	70	1	85	3	30	3	—	2	20	1	25
» 1878.....	1	65	1	85	3	25	2	90	2	25	1	—
» 1879.....	1	50	1	60	2	75	2	70	1	90	—	80
» 1880.....	1	75	1	95	2	85	2	75	2	25	—	90

Antalet *hemman och brukningsdelar* inom länet utgjorde vid 1880 års slut 9,089; antalet *torpare och landbönder* 689.

Stattorpare finnas icke inom länet, och jordtorparne äro egentligen icke såsom sådana att betrakta, enär de dertill intaga en alltför själfständig ställning gent emot jordegaren. Vid upprättande af *torparekontrakt* betingar sig vanligen jordegaren en bestämd städja, hvaremot den årliga afgiften till stamhemmanet sällan är högre än den vanliga afgården. Någon dagsverkskyldighet till stamhemmanet bestämmes nästan aldrig, utan upplåtes torpet på nyss nämnda vilkor, antingen på vissa år eller på lifstid, eller för alltid under full eganderätt. Om dessa s. k. torpare än icke till stamhemmanet utgöra dagsverken, bidraga de dock i betydlig grad till uppodling af en jord, som, då nyttjanderättsaftalet upphör att gälla, återfaller till hufvudgården.

Dagsverkspriserna hafva för män under våren och sommaren varierat mellan 1 krona 50 öre och 2 kronor 50 öre, samt under vintern mellan 1 krona och 1 krona 50 öre; för kvinnor varierat mellan 1 krona och 1 krona 50 öre sommartid, samt mellan 75 öre och 1 krona vintertid.

Ökedagsverke har i allmänhet betingat 3 kronor, men vid skogskörslor vissa tider och tillfällen bestigit sig till 5 à 6 kronor. Dränglönen har varierat mellan 100 och 250 kronor, samt lönen för piga mellan 50 och 80 kronor; hvadan värdet af kost och lön kan beräknas hafva uppgått till 300 à 450 kronor för dräng och till 200 à 280 kronor för piga.

Lega eller *städja vid antagandet af rekryt* vid Kungl. Vesterbottens Fältjägarbataljon har under femårsperioden i medeltal utgjort 154 kronor 57 öre, samt kontanta lönebeloppet i medeltal pr år 118 kronor 97 öre.

B) Boskapsskötsel. Denna för länet vigtiga och naturliga näringsgren har, åtminstone i vissa delar af provinsen, gjort märkbara framsteg. Härtill har *mejerihandteringen* väsentligen bidragit. Mejeriernas antal har under de sistförflutna fem åren ökats med 9; de utgjorde således vid 1880 års utgång 14, som alla voro bymejerier, förutom ett vid Robertsfors bruks- och landtegendom. Vid dessa mejerier hafva under perioden tillverkats 256 centner smör, 6,925 centner sötmjölksost, 69 centner skummjölksost och 90 centner mesost. Sedan mejerihandteringen inom länet kommit till mera stadga, har det visat sig, att beredning af *sötmjölksost* varit den lämpligaste och fördelaktigaste grenen af denna handtering; hvarföre ock dylik ost numera hufvudsakligen åstadkommes vid mejerierna, såsom det äfven visar sig af nyssnämnde uppgift å tillverkningen af de särskilda mejeriprodukterna. Priset på sötmjölksost har varierat mellan 37 och 65 öre per skålpund. Vid Gammelby mejeri i Burträsk socken har den dit levererade mjölken inbringat 27 öre år 1878 ända till 28½ öre pr kanna. I betraktande af dessa förhållanden och den jemförelsevis korta tid, hvarunder mejerierna här verkat, måste man hysa en till visshet gränsande förhoppning, att denna handtering skall komma att spela en stor rol i den vesterbottniska landthushållningen. Betecknande är, att i Skellefteå och Byske socknar, hvarest det förderliga sparrhygget under en lång följd af år hufvudsakligen bedrifvits, mejerier icke kunnat komma till stånd, oaktadt derstädes finnes en mängd stora byar, som skulle väl lämpa sig för ändamålet och oaktadt hushållningssällskapet arbetat på åstadkommande af mejerier i nämnde socknar. Befolkningen i de delar af länet, der hägen icke är mer uteslutande vänd åt skogsafverkning, börjar allt mer och mer inse, att gräsproduktion och ladugårdsskötsel är den säkra källa, hvarifrån medel till oberoende och välstånd äro att hemta. Kreaturens utfodring är väl ännu icke så riklig och kraftig som den borde vara, för att största möjliga afkastning af dem skulle vinnas; men det är dock något vunnit, att man i allmänhet börjat finna nyttan af en kraftigare utfodring. I andra fogderiet beräknas försäljningen af ost, smör, kött, hudar och skinn årligen inbringa minst 120,000 kronor.

Den inverkan mejerihandteringen redan utöfvat i de trakter, der den längst fortgått, har yttrat sig i stigande välmåga och stegrad odlingsflit. De förut begärliga fororna hafva förlorat sin lockelse och arbetet i hemmet har efterträtt arbetet på landsväg och i skog. Mejerihandteringen åstadkommer en sträfvan hos jordbrukaren att öka mjölkafkastningen och i sammanhang dermed ladugården och hemmanets odlade jord. Men mejerierna hafva äfven visat sig medföra det goda, att de höjt *smörpriset*, som under de senare åren sällan understigit 12 kronor, men stundom stigit ända till 15 à 16 kronor per 20 skålpund, en fördel, som fallit på deras lott, hvilka tillverka smör, men icke äro delegare i något mejeri, eller äro så långt från hvarandra boende, att de ej lämpligen kunna förena sig om ett mejeri. Förut tillverkade jordbrukaren allmänneligen smör, som såldes till 8 à 10 kronor pr 20 skålpund; men, sedan en mängd hemmansegare genom mejerihandteringen indragits i ostproduktionen, har smörtillverkningen genom den minskade tillgången — till fördel för icke delegare i mejerierna och till någon ersättning för att dessa icke kunna föryttra sin mjölk till mejerierna — kunnat afsättas till förhöjda priser. Den omsorgsfullare skötsel, smörberedningen vunnit, torde äfven hafva någon del i de steg-

rade prisen, och till denna smörets bättre beredning hafva bidragit dels de resor inom länet, som *länsagronomen* och *länsmejererskun* under stor del af året företagit, i och för meddelande af råd och undervisning i de till landtushållningen hörande ämnen, och dels den täflan, för hvilken bättre och sämre smör varit utsatt vid de årliga landbruksmötena. En utvidgad mejerihandtering kommer att erfordra ökad antal med yrket fullt förtrogna mejerister. Den svårighet, som härutiinnan förut stundom förefunnits, kan emellertid numera anses häfd, sedan en *mejeriskola* för de norrländska länen på statens bekostnad förlidet års höst öppnades och började sin verksamhet vid Robertsfors bruks-egendom, hvarmed ett större landtbruk är förenadt. Årliga anslaget till skolan utgör 3,000 kronor, hvilket upphäres af bruksegaren, med skyldighet för honom att upprätthålla skolan i enlighet med gällande förordning om statens mejeriskolor. Skolan står under inspektion och kontroll af Kungl. Landbruksakademins Förvaltningskomité; men den närmaste tillsynen öfver skolan är anförtrodd åt länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott. Särskilda lärare äro anställda för den praktiska och teoretiska undervisningen i mejerihandteringen, äfvensom för undervisning i skrifning och räkning. Lärokursen är ettårig och elevernas antal bestämdt till 6.

I öfre landet, der skog ännu finnes kvar till afsalu och der densamma har det läge, att den kan afverkas till sågtimmer, eller sparrar, står dock *boskapskötseln* på lägre ståndpunkt, emedan nötboskapen derstädes utfodras dåligt till följd deraf, att det bästa och mesta fodret måste gifvas åt hästen, som flitigt användes till skogskörslor. Emellertid skötes hästen i allmänhet ej synnerligen väl. Mindre lämpliga stallar, bristande rykt och öfveransträngning, innan hästarne äro fullväxta och utbildade, göra dem tidigt orkeslösa.

Hushållningssällskapet har väl fortfarit med sina åtgärder till nötboskapens och hästrasens förbättrande, men verkningarne deraf visa sig icke så hastigt. Många svårigheter äro och härvid att bekämpa.

Kreatursprisen hafva varit: för hästar från 200 till 700 kronor; för mjölkkor från 40 till 110 kronor; för köroxar från 100 till 200 kronor; för får från 10 till 20 kronor.

Af renkött anses lapparne årligen hafva afytttrat 5 à 600 centner, till ett medelpris af 25 kronor pr centner, samt omkring 1,200 renskinn för ett pris mellan 3 och 6 kronor.

Sjukdomen »springormen» har varit gängse bland hästskreaturen, isynnerhet i en del af lappmarkssocknarne, hvarest äfven ett och annat fall af *rots* har förekommit, som gifvit anledning till det sjuka djurets dödande.

C) Skogshushållning. Det i förra femårsberättelsen uppgifna förhållande, att någon förnuftig *hushållning med de enskildas skogar* inom länet i allmänhet ej egde rum och att dessa raskt skyndat mot sin undergång, gäller äfven för den period denna berättelse afser. Det kan icke förnekas, att med de enskilda skogarne en verklig och betänkelig misshushållning föröfvats, som delvis öfvergått till skogssköfling. Detta har dock ej afseende på kronans skogar och skogarne inom lappmarken, för hvilken i det fallet lyckligtvis en särskild lagstiftning är gällande och om hvilka skogar här nedan särskildt skall talas.

Revirförvaltaren i *Skellefteå revir* yttrar angående enskildas skogar: »Allt virke, som möjligen kan afsättas, stort eller

smått, nedhugges utan ringaste hänsyn till skogens framtida bestånd, eller att det på något sätt sörjes för återväxten. Sparrhygget har under de två sista åren utsträckts från kustsocknarne ända till lappmarksgränsen, så att flere hemmansdelar inom Jörns kapellförsamling redan sakna husbehovsvirke och ännu flere sakna virke till afsalu. Sågverksegare och sparrexportörer uppköpa efter hand dels hemman och dels afverkningsrätt till skogen derå, under vissa år, vanligen 3, 5 à 10 år, med rättighet att afverka träd, som hålla ända ned till 4 verkum på 21 fots längd från roten. Endast inom Jörns kapellförsamling är afverkningsrätten till skogen å omkring 50 skattehemman antingen delvis eller helt och hållet försäld, och omkring 20 dylika hemman äro under full eganderätt inköpta af trävaruexportörer. I synnerhet sistlidne (1880 års) höst inköptes af ortens sparrexportörer en stor del hemman och skogar, emedan de hade börjat frukta, att möjligen Norrbottenslagen (till skydd för yngre skog) skulle komma att snart blifva gällande äfven för Vesterbottens län. Flere sparrexportörer från Norrbotten bedrifva sina skogsaffärer inom reviret, isynnerhet efter Åby- och Byskeelfvarne, der rikliga sparrskördar tagas. En dylik skogssköfling skall emellertid, om den ohämmad får fortfara, inom ej alltför lång tid bära bittra frukter för ortens befolkning och en stor del hemman derigenom blifva ödelagda. Det vore således högst önskligt, att snarligt och kraftigt skydd för ungsbogen åstadkommes».

Revirförvaltaren i *Norsjö revir* upplyser, att den förderliga öfverafverknigen af smått och omoget virke, eller sparrhygget, som förut hufvudsakligen och till ringa utsträckning egt rum inom nedre delen af Norsjö socken, — hvilken ligger ofvanföre Skellefteå socken och sträcker sig till lappmarken — har under eftervintern 1880, då virkespriserna voro höga, vunnit terräng och förekommer numera ända upp emot lappmarksgränsen, förnämligast efter Petikån, Skellefteå elf och Malån, med bivatten.

Revirförvaltaren i *Burträsk revir* skriver: »Någon sorts hushållning med de enskildas skogar förekommer i allmänhet icke, förutom å Robertsfors bruksskogar, för hvilka för flere år sedan ordnad hushållning blifvit införd och fortfarande tillämpas. Genom att, såsom mycket ofta sker, för vissa år sälja afverkningsrätten å skogen till virkesspekulanter, hvilka hänsynslöst utan tanke på annat än penningevinst afverka densamma, förskaffar sig skattehemmansegaren visserligen en tillfällig förtjenst, som dock bortslösas utan att komma hemmanet till godo, men utsätter derigenom sin skog att för en mycket lång tid blifva förstörd och utplundrad, i ty att ej endast de mer och mindre mognade träden af nämnde spekulanter afverkas, utan äfven unga träd medtagas, hvilka täljas till sparrar och hvilka ofta hafva de allra minsta dimensioner. Efter år 1878 påbörjades sparrhygget inom reviret och har allt hittills fortgått och fruktansvärdt tilltagit. Sparrhygget huserar synnerligen i Bygdeå socken, men äfven den senaste tiden i Burträsk socken samt äfven i Nysätra socken. I högsta grad beaktansvärd och bedröflig är denna oförståndiga afverkning i stor skala af den yngre, växtkraftigaste skogen. Vid resa genom nämnde socknar påträffas öfver allt sparrar, vid samtliga vattendrag i många tusental, till föga heder för befolkningen i allmänhet, minst dock för ofvan-nämnde kringresande virkesuppköpare, hvilka utan ringaste försyn beröfva orten dess mest kraftiga och bästa skog. Hög tid är derföre, att snarligen den s. k. Norrbottenslagen blifver införd

äfvén inom Vesterbottens län till skydd för den återstående unga skogen».

Sparrtillverkningen, liksom den s. k. kranssågningen, har en särskild betydelse i fråga om skogens *vanvård* derigenom, att virkesmassan på långt när icke tillgodogöres så väl som vid timrets förädling vid sågverken. Om man nu tager i betraktande ej allenast den i förhållande till skogstillgången alltför stora och öfverdrifna skogsafverkningen till afsalu, utan ock att behovet af husbehovsvirke och bränsle är särdeles stort och blifver större i den mån befolkningen tillväxer och nya hushåll uppkomma, så lider det icke tvifvel, att, om ej en annan och förbättrad hushållning med de enskilda skogarne vidtager, skogsbrist skall förr eller senare blifva allmänt rådande; ty skogen kan icke, utan att ruineras, öfver en viss gräns anlitas, och det grundkapital, skattebonden eger i sin skog, åligger det honom att oförminskadt öfverlemla till kommande slägte. Så länge ännu landet var mera glest bebodt, skogstillgången riklig och landtbruket intog en mera underordnad ställning, var skogens anlitan till fyllande af stundens behof förklarligt och förlåtligt. Men, med den utveckling jordbruket numera erhållit, med de utsigter, som öppnat sig för en lönande boskapskötsel och mejerirörelse, med den ständigt växande folknummern och med den upplysning, som på nästan alla områden söker sprida sina välgörande verkningar, synes det oförsvarligt, att fortsätta med en sådan misshushållning med skogen, som nu eger rum, och att slumpvis för en längre tid afyttra en egendom, som, rätt vårdad, skulle kunna blifva en inkomstkälla af stor betydelse, särdeles när skörden slår fel och hårda år inträffa, då hemmansegaren kunde uti en måttlig skogsafverkning hafva en binäring, som beredde honom en god och säker inkomst. Det är dessutom allmänt känt och erkänt, att skogens utödande verkar högst menligt på klimatet och nederbördens reglerande. Sedlighet och sparsamhet äro äfvén vida större hos den jordbrukande befolkningen, än hos dem, som mera uteslutande egna sig åt skogsafverkning. Under förlidet år uppgick afverkningen af sparrar inom länet, eller hufvudsakligen inom Skellefteå och Byske socknar, till omkring 950,000; och då man besinnar, att härtill användas unga, vackra, omogna träd, är det lätt att finna, hvilken skada en så beskaffad skogshushållning medför. Med de högst betydliga odlingstillfällen, som förefinnas, är det otvifvelaktigt, att, sedan kommunikationerna blifvit förbättrade och utvecklade, och odlingen hunnit fortskrida, en befolkning, mer än dubbelt så talrik som den närvarande, skall inom länet hafva sin bergning, under det vilkor nemligen, att skogen ej sköflas, utan att en sund och lämplig lagstiftning för dess afverkning med snaraste kommer till stånd.

I sammandrag meddelas här från kronofogdarne å nedre landet inkommen uppgift rörande *skogstillgång* å en del hemman och lägenheter inom Vesterbottens län:

Socken.	By.	Byns eller lägenhetens mantal.	Antal hemmans-egare.
A. Saknar hus- och byggnadstimmer.			
Nordmaling	Högland	3 $\frac{1}{4}$	6
Bjurholm	Nyby	1 $\frac{1}{4}$	5
"	Lillarmsjö	5 $\frac{1}{4}$	8

Socken.	By.	Byns eller lägenhetens mantal.	Antal hemmans-egare.
Bjurholm	Bracksele	1 $\frac{1}{2}$	6
"	Högland	21 $\frac{1}{4}$	3
"	Söråker	—	1
Vännäs	Strömbäck	5 $\frac{1}{4}$	3
"	Dombäck	5 $\frac{1}{4}$	2
"	Sunnanå	11 $\frac{1}{4}$	14
"	Hällnäs	1 $\frac{1}{2}$	2
"	Hednäs	2 $\frac{1}{4}$	1
"	Olofsbäck	3 $\frac{1}{2}$	2
"	Hällfors	5 $\frac{1}{16}$	8
"	Gransele	1 $\frac{1}{2}$	2
"	Gullsjö	1 $\frac{1}{4}$	6
"	Bränfors	1 $\frac{1}{16}$	2
"	Qvarnlund	1 $\frac{1}{2}$	3
"	Vännäs	4 $\frac{1}{16}$	37
Umeå	Långviken	10 $\frac{1}{16}$	11
"	Haddingen	7 $\frac{1}{16}$	4
"	Qvarnsvedjan	25 $\frac{1}{16}$	8
"	Ytter Rödå	1	14
"	Rödånäs	3 $\frac{1}{16}$	3
"	Vesteråker	3 $\frac{1}{16}$	2
"	Böleå	31 $\frac{1}{16}$	15
"	Teg och Ön	132 $\frac{1}{16}$	82
"	Ansmark	21 $\frac{1}{32}$	15
"	Stugunäs	7 $\frac{1}{16}$	9
"	Släsbäck	3 $\frac{1}{32}$	2
"	Yttersjö	5 $\frac{1}{16}$	12
"	Djekneböle	11 $\frac{1}{16}$	30
"	Bjensjön	11 $\frac{1}{16}$	20
"	Bussjö	1 $\frac{1}{4}$	7
"	Holmås	5 $\frac{1}{16}$	6
"	Sörböle	113 $\frac{1}{16}$	4
"	Norrbacka	1 $\frac{1}{16}$	1
"	Mellansvartbäck	1 $\frac{1}{4}$	2
Säfsvar	Ytterboda	14 $\frac{1}{32}$	15
"	Säfsvar	63 $\frac{1}{16}$	75
"	Bodbyn	1 $\frac{1}{2}$	10
"	Grafmark	7 $\frac{1}{2}$	11
"	Graffors	2 $\frac{1}{16}$	8
"	Holmön	313 $\frac{1}{32}$	42
Bygdeå	Norun	1 $\frac{1}{32}$	14
"	Bölesbäcken	11 $\frac{1}{16}$	1
"	Bjensjöå	5 $\frac{1}{16}$	5
"	Häggnäs	1 $\frac{1}{4}$	2
Löfånger	Fjälbyn	35 $\frac{1}{4}$	20
"	Elgnäs	25 $\frac{1}{16}$	2
"	Blacke	155 $\frac{1}{16}$	12
"	Böle	17 $\frac{1}{16}$	7
"	Bodan	25 $\frac{1}{32}$	10
"	Gärde	243 $\frac{1}{16}$	12
"	Fällan	11 $\frac{1}{16}$	3
"	Hökmark	5 $\frac{1}{16}$	3

Socken.	By.	Byns eller lägenhetens mantal.	Antal hemmans-egare.
Löfvinger	Selet	$\frac{29}{32}$	4
Nysätra	Klintsjön	$\frac{231}{256}$	22
"	Hertsånger	$\frac{13}{4}$	20
"	Brände	$\frac{3159}{394}$	28
Skellefteå	Pastorsbostället	$\frac{121}{64}$	1
"	Komministersbostället	$\frac{51}{64}$	2
"	Plan	$\frac{1}{8}$	1
"	Fallet	$\frac{1}{8}$	1
Jörn	Högbränna	$\frac{1}{10}$	1
"	Anderstråk	$\frac{3}{32}$	1
"	Tväråberg	$\frac{1}{16}$	3
"	Jörn	$\frac{1}{32}$	1
"	Svarttjernliden	$\frac{1}{8}$	2
"	Elgliden	$\frac{3}{32}$	2
"	Vestra Stafträsk	$\frac{3}{32}$	2
Byske	Stensjön	$\frac{7}{64}$	2
"	Ålund	$\frac{1}{3}$	9
"	Blåfors	$\frac{51}{96}$	8
"	Byske	$\frac{1}{2}$	7
Summa		$\frac{731339}{3840}$	730
B. Saknar hus- och byggnadstimmer samt i det närmaste äfven vedbrand.			
Nordmaling	Lefvar	$\frac{27}{64}$	5
Umeå	Degernäs	$\frac{3229}{256}$	40
"	Stöcke	$\frac{515}{32}$	46
"	Ström	$\frac{1201}{256}$	10
"	Röbäck	$\frac{1253}{64}$	56
"	Stöcksjö	$\frac{859}{128}$	53
Säfvar	Boberget	$\frac{9}{32}$	2
Bygdeå	Skinnarbyn	$\frac{134}{64}$	15
"	Öndebyn	$\frac{119}{64}$	11
Löfvinger	Gammelbyn	$\frac{11}{16}$	10
"	Selet	$\frac{7}{16}$	1
"	Pastorsbostället	$\frac{13}{16}$	1
"	Komministersbostället	$\frac{17}{128}$	1
"	Höjarn	$\frac{1}{16}$	1
Nysätra	Bäcken	$\frac{5}{16}$	2
"	Gumbodabäck	$\frac{1}{8}$	1
"	Strandfors	$\frac{23}{32}$	6
"	Gumboda	$\frac{31}{96}$	29
"	Änäset	$\frac{133}{64}$	14
"	Nybyn	$\frac{119}{64}$	10
Skellefteå	Morön	$\frac{113}{64}$	44
"	Böle	$\frac{469}{128}$	65
"	Åliden	$\frac{7}{16}$	3
"	Johannistorp	$\frac{3}{64}$	1
"	Norra Bergfors	$\frac{21}{48}$	4
"	Holmlund	$\frac{9}{64}$	1
"	Bureå	$\frac{5}{16}$	1
"	Innervik	$\frac{51}{2}$	36
"	Falmark	$\frac{215}{64}$	23

Socken.	By.	Byns eller lägenhetens mantal.	Antal hemmans-egare.
Skellefteå	Tjärn	$\frac{213}{64}$	24
Byske	Byske	$\frac{7}{32}$	2
"	Drängsmark	$\frac{1}{16}$	1
"	Östanbäck	$\frac{11}{128}$	18
"	Ostvik	$\frac{19}{64}$	17
"	Frostkåge	$\frac{321}{32}$	39
Summa		$\frac{6816157}{18048}$	593

Vid 1875 års slut befunnos å nedre landet af Vesterbottens län 656 hemmansegare, innehafvande tillsammans ett skattetal af $65\frac{279}{768}$ mantal, å sin skog sakna hus- och byggnadstimmer, samt dessutom 571 hemmansegare på $67\frac{1155}{1664}$ mantal sakna ej allenast hus- och byggnadstimmer, utan äfven i det närmaste vedbrand. Af ofvan intagna specifika uppgifter visar sig, att de *skogsfattiga hemmanens* och hemmansegarnes antal ej obetydligt ökats under de fem år, som senast förflutit. Man är inne på ett sluttande plan, der farten nedåt och till allmän skogsbrist med hvarje år blifver allt större, i den mån befolkningen och dess behof af skog ökas. Visserligen har man hört en och annan röst vid riksdagen — der ifrågavarande, i senast afgifna femårsberättelse för länet intagne, uppgift om skogsförhållandena derstädes återropades såsom stöd för väckt förslag om den s. k. Norrbottenslagens antagande äfven för Vesterbottens län — höja sig emot tillförlitligheten af denna uppgift; men en dylik insinuation saknar befohenhet, då det icke kunnat ens angifvas, än mindre visas, att uppgiften i något afseende varit oriktig, och då uppgiften är grundad på i tjensteväg lemnade meddelanden af vederbörande kronofogdar.

Att medelst råd och undervisning söka åstadkomma en bättre skogshushållning, medför föga verkan, hvilket bäst bevisas deraf, att de på statens bekostnad hitsände *skogsingeniörerna*, så vidt känt är, icke anlåtats af någon enda till allmogen hörande person inom länet och ej heller af många andra. Lagstiftningens mellankomst är, här liksom i många andra länder, med all säkerhet af nöden, om någonting verksamt i skogshushållningsväg skall kunna åstadkommas.

Vid sist hållne riksdag väcktes förslag derom, att Kungl. Förordningen den 29 Juni 1866 angående *dispositionsrätten öfver skog å skattehemman*, som uppkomma af vissa nybyggen, måtte blifva upphäfvnen; men lyckligtvis vann detta förslag, som afsåg att ytterligare befrämja den redan förut öfverdrifna skogsafverkningen, icke riksdagens bifall.

Inom länet finnas 156 *sågverk*, de flesta dock af mindre betydighet.

Den *olofliga afverkningen af skog* har inom lappmarken, der det virke, som ej användes till husbehof, skall stämplas innan det nedfälls, i det närmaste upphört. Men deremot fortfarande återkansförbrytelserna å nedre landet, om de ock icke kunna sägas ega rum i så stor skala som tillföre. I synnerhet de år, då träkonjunkturerna äro gynsamma, tilltaga återverkningarna, och ännu har i folkmedvetandet icke allmänt inträngt begreppet om det origtiga uti oloflig afverkning af skog på kronans marker.

I afseende på åtalade, nästan uteslutande å kronomark föröfvade, *åverkansförbrytelser* å nedre landet och inom norra Lycksele revir, samt vestra Åsele revir, åberopas följande uppgift:

	Antal för skogsåverkan bötfälde personer.	Beloppet af för skogsåverkan ådömda böter.	
		Kronor.	öre.
År 1876	60	4,793	—
» 1877	41	4,815	—
» 1878	73	2,549	—
» 1879	88	5,329	—
» 1880	137	9,231	—
Summa	399	26,717	—

Under perioden hafva för *stöld af skog* blifvit dömda:

År	Antal sakfælde personer.	Beskaffenheten af ådömda straffbestämmelsen.
År 1877	2	Hvardera 2 månaders fängelse och förlust af medborgerligt förtroende i 2 år.
» 1878	1	2 månaders straffarbete.
» 1878	1	2 månaders och 15 dagars fängelse.
» 1879	4	2 månaders fängelse hvardera och förlust af medborgerligt förtroende i ett år.
» 1879	2	2 månaders fängelse hvardera.
» 1879	1	8 månaders straffarbete och 2 års förlust af medborgerligt förtroende.
» 1880	1	3 månaders fängelse och förlust af medborgerligt förtroende i ett år.
» 1880	1	Fängelse i ett år och 6 månader samt förlust af medborgerligt förtroende i 3 år.
» 1880	1	7 månaders straffarbete och ett års förlust af medborgerligt förtroende.
» 1880	3	6 månaders straffarbete hvardera och ett års förlust af medborgerligt förtroende.
Summa	17	

Af ofvanstående uppgifter framgår, att en mängd personer isynnerhet under de två sistförflutna åren blifvit, för olofligt tillgrepp af skog, sakfælde, dels till urbota bestraffning och dels till böter, som oftast aftjenats med fängelse vid vatten och bröd. Och likväl torde, oakadt det nit, som de allmänna åklagarne — numera i de allra flesta fall skogs- och jägeritjenstemän — ådagalagt för uppdagande af åverkansförbrytelser, en del åverkare i brist af bevisning hafva undgått åtal och bestraffning. Emellertid är det att hoppas, att skogstjuftar och åverkare, efterhållna som de nu äro och inseende svårigheten att undkomma straff för sina förbrytelser, skola afskräckas derifrån, och att det olofliga skogshygget sålunda skall hämmas och småningom upphöra.

Skogseldarne hafva under senaste femårsperioden, liksom tillföre, gjort betydlig skada, mest inom lappmarken och de revir, som stöta till densamma, och svårast hafva de härjat under den torra sommaren 1878. Enligt hvad revirförvaltarna i båda Lycksele-reviren och i Degerfors revir uppgifva, får man beklagligtvis antaga, att flere af skogseldarne der varit uppsätligen anlagda. Under år 1880 inträffade i norra Lycksele

revir, att skogseld var anlagd på 6 olika ställen och att till och med eld under pågående släckningsarbete uppstod strax derinvid. Anledningarne till dessa grofva brott förmodas hafva varit att astadkomma dels torr skog, som man då beräknat att åtkomma för ett mycket lagt pris och dels hufvudsakligen bättre kreatursbete. Befolkningen är i allmänhet liknöjd för att vid inträffande skogsbrand genast vidtaga åtgärd för densammes dämpande och för att hos vederbörande anmäla inträffade skogseldar, hvilket ofta sker först då eldfara för deras egna gårdar är för handen. Sannolikt uppkomma många skogseldar genom vårdslöshet af vallhjon, svedjande och oförsigtighet vid tobaksrökning. De i lag stadgade straffbestämmelser för den, som uraktlåter att inställa sig vid skogseld, eller utan lof aflägsnar sig derifrån, äro så ringa, att släckningsmanskap ofta antingen helt och hållet uteblifver från elden, eller aflägsnar sig derifrån långt förr än elden är släckt eller tillräckligt begränsad; till följd hvaraf ej sällan vidsträcktare skogseld uppstår, till hvars dämpande nytt manskap måste uppådas. Skogarne hafva dock numera det kultur- och penningvärde, att lagstiftningen i och för deras bevarande från förstörelse genom eld synes böra bringas i närmare öfverensstämmelse med tidens kraf och penningens nuvarande värde, jemfördt med den tid, då nyssnämnda straffbestämmelser blefvo fastställda.

Uppgift å *skogseldar* inom länet under nedannämnda år:

År	Antal skogseldar.	Afbränd mark. Qv.-ref.
År 1876	14	7,771
» 1877	14	3,205
» 1878	46	132,980
» 1879	13	4,575
» 1880	16	11,135
Summa	103	159,666

I afseende å beskaffenheten af den mark och skog, som varit utsatt för brand, är uppgifvet, att marken varit dels torrländ, dels stenbunden, dels beväxt med tall och gran af blandade åldersklasser, dels moland och dels beväxt med yngre, medelåldrig, vacker tallskog, samt att skadan å skogen och marken varit dels fullständig, hvilket gäller den största arealen, dels mindre stor och dels mindre betydlig. Den skada, som de till största delen på kronans mark härjande skogseldarne under perioden åstadkommit, är emellertid så högst betydlig, att någon kraftig åtgärd synes böra vidtagas, för att, om möjligt, för framtiden förebygga dylik skogsförstörelse.

Skogstillgången inom lappmarken är ännu i allmänhet god, om man undantager Tärna kapellförsamling, större delen af Vilhelmina socken och en och annan trakt i öfrigt. Man må dock icke jemföra skogarne inom länet med de bättre skogstrakterna i Vesternorrland, Helsingland och Jemtland, ty Vesterbotten har magrare jordmän och högre läge, i följd hvaraf skogarnes omloppstid der är längre.

Å *kronans behållna marker* hafva utsyningar i föreskrifven ordning årligen egt rum; men åtskilliga större och mindre virkespartier hafva, i brist af antagliga anbud, icke kunnat vid de af länsstyrelsen verkställda eller förordnade *virkesauktioner* försäljas. Hufvudsakligen har detta varit förhållandet vid Umans och Vindelns stora vattendrag, der konkurrens saknas. Ehuru

de fordrade prisen varit laga i jemförelse med virkespriserna vid andra vattendrag inom länet, hafva de dock icke kunnat erhållas. Sågverksegarne hafva förvärfvat sig skogsafverkningsrätt till en stor mängd hemman vid nämnda vattendrag och uppköpa för öfrigt det virke, som inom lappmarken årligen utsynas från andra hemman, hvilkas innehafvare äro i behof af den inkomst, som kan beredas dem genom försäljning och utdrifning af deras utsyningsvirke. Verksegarne kunna således sägas vara tillsvidare och i viss mån oberoende af försäljningarna af kronans virke. Afvittringen antages vara slutad i Lycksele inom 2 å 3 år; och om då, sedan kronoparkerna uppskattats, större delen af den mogna timmerskogen på en gång blefve utbjuden till afverkning på flera år, är det fullt antagligt, att, enär afverkningsrätten å en mängd enskilda skogar äfven är oförsäld, flere spekulanter på virke skulle inställa sig och konkurrens inträda med afseende å virke vid denna skogrika floddal, hvarigenom kronan och den enskilde erhöle en skäligh ersättning för sin värdefulla skog, hvilket under nuvarande förhållanden näppeligen låter sig göra.

Det pris, som af verksegarne betalas till allmogen för timmer vid meranämnde ådal, är också ytterst lågt. För en huggen, barkad och å flottbart vatten nedförd sågtimmerstock, 23 fot lång och 12 (engelska) tum i lilländan, från skogar, der afverkningsrätten är såld till sågverksegaren, betalar denne 1 krona och för en dylik timmerstock från skogar, som ännu egas och disponeras af bönderna sjelfva, erlägges 1 krona 25 öre. Värdet för sjelfva timmerstocken beräknas således till det orimligt låga beloppet af 25 öre. Och meddelas för jemförelses skull här nedan *prisuppgift å sågtimmer* af nysberörda dimensioner och beskaffenhet, levererad under vintern 1880—1881 vid olika vattendrag inom länet och till olika inköpare i nedannämnde socknar och ådalar:

Socken.	Ådal.	Inköpare.	Pris.	Anteckningar.
Lycksele, Sorsele och Stensele	Uman o. Vin-deln	Baggböle sågverksegare	1	Från inköpta hemmansskogar.)
			1 25	
Lycksele	Öre elf	Håknäs och Hörnefors sågverksegare	2 78	
Vilhelmina och Åsele	Gideå elf	Gideå och Husums sågverksegare	1 75	2:a distriktet.
Fredrika	D:o	Gideå och Husums sågverksegare	2 25	1:a d:o
Vilhelmina	Ångermanelfv.	Åtskilliga sågverksegare	2 52	
Åsele	D:o	Åtskilliga sågverksegare	2 64	2:a d:o
D:o	D:o	Åtskilliga sågverksegare	2 82	1:a d:o
Dorotea	D:o	Graninge o. Sprängviks aktiebolag	2 70	2:a d:o
D:o	D:o		2 80	1:a d:o
Norsjö o. Malå	Skellefteå elf	Dansk-Tyska aktiebolaget	2 94	
			3 20	
Norsjö	D:o	A. Markstedt & S:r	2 68	3:e d:o
Norsjö o. Malå	D:o	D:o	2 60	4:e d:o
D:o	D:o	D:o	2 48	5:e d:o
D:o	D:o	D:o	2 36	6:e d:o
Malå och Sorsele	D:o	D:o	2 20	7:e d:o
			2 16	8:e d:o

*) Med 10 proc. afdrag i alla bivatten och ofvanföre Sorsele och Stensele kyrkor.

Socken.	Ådal.	Inköpare.	Pris.	Anteckningar.
Malå, Sorsele o. Arvidsjaur	Skellefteå elf	A. Markstedt & S:r	2 08	9:e distriktet.
Sorsele o. Arvidsjaur		D:o	1 98	10:e d:o
Arjeplog		D:o	1 92	11:e d:o
D:o		D:o	1 74	12:e d:o

Jemte uppgift, att, med få undantag, de enskilda skogarna inom södra Lycksele revir blifvit försålde till sågverksegare på 50 års tid, tillägger revirförvaltaren, att dessa af hemmansegare verkställda försäljningar i allmänhet egt rum, under förhoppning, att den fria *dispositionsrätten öfver skogen i lappmarken* icke måtte komma att införas och att staten allt framgent såsom hitills skall skydda dem, så att sågverksegarne må förhindras att ödelägga dessa värdefulla skogar. Vid de utlysta sammanträden, som af länsstyrelsen i sistlidne Mars månad höllos med kommunalstyrelser och befolkningen i öfrigt inom flertalet af de till lappmarken hörande socknar, var den i nu gällande afvittringsstadga för länets lappmark förekommande bestämmelse, att egare af skattehemman och lägenheter skola hafva inskränkt dispositionsrätt öfver den vid afvittringen tilldelade skogen, äfven föremål för öfverläggning, hvarvid allmänt uttalades belåtenhet med nämnde föreskrift och önskvärdheten deraf, att densamma måtte bibehållas och fortvara att gälla. Ett annat förhållande skulle med all säkerhet medföra de sorgligaste följder för lappmarken, hvilken deremot, om skogen icke ruineras, på sätt ofvan är antydt, otvivelaktigt har framtid för sig. I detta hänseende yttrar sig revirförvaltaren i vestra Åsele revir sålunda: »Skogshållningen hålles inom tillbörliga afverkningsbelopp, så länge den nuvarande skogslagstiftningen för lappmarken är gällande. Den oinskränkta dispositionsrätten å skattehemmanet »Skolan» i Åsele visar sin förderflighet deri, att afverkningen är upplåten genom kontrakt åt sågverksegare, hvilken afverkning så försiggått, att knappt något sågtimmer finnes kvar.» Och torde i afseende å hemmanet »Skolan» böra upplysas, att detsamma blifvit särskildt afvittradt i början af detta århundrade och är den enda lägenhet inom lappmarken, på hvilken ofvan omförmälde bestämmelse i den för länets lappmark nu gällande afvittringsstadga icke är tillämplig. Men man kan af detta enstaka fall lätteligen sluta sig till, huru hushållningen med lappmarkens skogar skulle gestalta sig, om dispositionsrätten till dem blefve fri.

Tjårutillverkningen bedrivs temligen allmänt i Degerfors revir samt vissa delar af Burträsk, Norsjö och Lycksele revir, och har i synnerhet under år 1880 varit ganska betydlig. Denna industri är för skogsbygden naturlig och af gagn, samt verkar icke förödande på den växande skogen. Tager man i betraktande det myckna arbete, som nedlägges i tjårutillverkningen och den ofta långa transporten af tjåran till försäljningsplatsen, så blifver väl den kontanta behållningen icke särdeles stor; men den tid, som man använder å detta arbete, undandrages i allmänhet icke jordbruket. Med denna vara eger dock oftast handel i vanlig mening ej rum, emedan tillverkaren i allmänhet lemnar den till köpmannen emot visst förskott å blifvande köpeskilling, hvilken bestämmes först sedan köpmannen försålt varan, hvarefter tillverkaren erhåller slutliqvid, mer eller

mindre förmanlig efter det pris varan kunnat betinga på de försäljningsplatser utom länet, dit den af ortens köpmän försändes.

Härhos följer:

Summarisk uppgift a skogsalster, utskeppade från länet under åren 1876—1880:

	Plankor och bräder, kubikfot.	Sparrar och hjelkar, kubikfot.	Bräd- och plankstump, kubikfot.	Stäfver, stycken.	Spiror o. timmer, kubikfot.	Tjära, centner.
1876.....	6,784,526	3,490,886	680,525	636,997	133,036	45,093
1877.....	6,568,989	3,018,470	487,649	337,503	449	56,266
1878.....	5,925,561	2,543,387	269,050	—	—	74,780
1879.....	7,190,120	2,630,929	472,801	—	—	110,009
1880.....	8,656,304	4,274,525	684,046	580,580	420	86,524
Summa	35,125,500	15,958,197	2,594,071	1,553,080	133,905	372,672

Angående de arbeten vid afvittringen inom länet, som under åren 1876—1880 blifvit verkställda, och de kostnader, som under samma år drabbat staten för afvittringen, aberopas hosföljande tabeller:

D) Rofdjurs utödande m. m. Särskilda åtgärder för rofdjurs utrotande äro icke vidtagna, och andra grunder för belöningar eller ersättningar åt dem, som falla skadedjur, äro icke bestämda, än de, som finnas föreskrifna i gällande jagtstadga och dit hörande författningar. Vargar och jervfar hafva förekommit i ej så ringa antal och gjort skada, synnerligen på renhjordarne. Björnar hafva deremot varit mera sällsynta. Någon egentlig jagtvård i afseende å nyttigt vildt förefinnes ej, om man undantager, att landstinget anvisat medel, som äro ställda till länsstyrelsens disposition, för att utdelas sasom premier åt dem, som angifva och i bevis leda olöflig jagt af elg. Tillgången på detta högdjur har under flera år af perioden varit riklig; men man har också varit synnerligt ifrig att jaga och förfölja elgen både i tillåten och förbjuden tid. Under år 1877 förkom elgen ovanligt talrikt i en del lappmarkssocknar; men som det samma vinter föll rikligt med snö, blef en mängd elgar, sedan skare bildat sig å snön, olöfligen fäld. Endast under år 1879 döddes i Lycksele reviren 90 elgar, deraf 43 i otillåten tid. Ett stort antal förbrytelser emot jagtförfattningarne hafva under perioden blifvit åtalade. Genom kungl. kungörelsen den 26 September 1879, har all jagt efter elg inom länet blifvit förbjuden till den 1 September 1882; men denna elgens fridlysningstid sy-

År.	Afmätte			Uträknade och beskrifne						Områdes utbrytning										Fot.		
	Qvadratref.			Qvadratref.						Qvadratref.					Mantal a		Antal					
	Ingor.	Skogsmark.	Summa.	Aug.	Ollingsmark.	Skogsmark.	Impediment.	Summa.	Aug.	Ollingsmark.	Skogsmark.	Impediment.	Summa.	gamla hemman.	nyhyggen.	tillåtningsjord.	gamla hemman.	nyhyggen.	fjäderbjörnsmarken.			
1876...	131,645	2,753,203	2,884,848	6,549	159,114	4,726	1,524,242	1,453,852	3,148,483	10,995	235,748	14,493	1,694,208	2,611,707	4,567,151	56,67	0:37	6:60	117	72	41	713,650
1877...	211,784	2,903,923	3,115,707	7,017	196,404	6,382	1,169,166	1,448,229	2,827,198	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	181,354
1878...	206,074	3,950,537	4,156,611	5,217	233,153	5,928	1,491,230	2,761,485	4,497,013	7,510	156,070	5,441	915,699	1,568,714	2,653,434	49,07	—	1:21	59	14	51	1,811,326
1879...	551	128	679	498	32,096	927	59,321	264,803	357,645	14,932	271,664	10,553	3,124,295	2,081,288	5,302,732	—	—	—	—	—	—	—
1880...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12,583	223,006	9,794	1,238,656	1,505,571	2,989,610	68,074	—	4:669	150	51	11	3,700
Summa	550,054	9,607,791	10,157,845	19,281	620,767	17,963	4,243,959	5,928,369	10,830,339	46,020	886,488	40,281	6,972,858	7,767,250	15,712,927	173,814	0:37	12:509	317	137	103	3,010,030

År.	Årsarvodet.		Arfvoden enligt taxa.		Arvodessförhöjningar, beräknade efter 500 kronor för helf år.		Ersättning för		Arvodessförhöjningar enligt särskilda närliga beslut.		Utgifter						Summa kronans kostnader för afvittringsverket i Vesterbottens län.			
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	till gode män.		för handläggning.		till åtskilliga personer och ändamål.		Kronor.	ö.		
1876.....	4,700	—	64,933	81	5,305	80	4,750	15	750	—	1,730	—	1,156	18	31,281	06	1,340	11	115,917	17
1877.....	4,700	—	69,232	93	5,114	61	4,550	—	750	—	2,172	66	2,071	73	35,290	98	8,120	51	132,003	12
1878.....	4,700	—	72,398	79	4,465	18	4,800	—	800	—	600	—	726	95	38,643	25	1,233	71	128,367	28
1879.....	4,554	17	37,832	39	3,747	53	5,300	—	900	—	11,938	67	8,159	77	3,258	95	2,001	33	77,692	21
1880.....	4,700	—	39,741	32	3,900	18	5,050	—	850	—	13,014	—	17,739	86	4,867	72	1,843	16	91,706	21
Summa	23,354	17	284,139	27	22,533	30	24,450	45	4,050	—	29,455	33	29,854	19	113,341	96	14,538	85	545,717	82

nes böra än ytterligare utsträckas. Tillgången på fogel har varit inskränkt. Härtill torde i sin mån bidragit det grymma och förstörande sättet att medelst snaror fånga fogel, hvilket icke borde vara tillåtet.

E) **Bergs- och brukshandteringen** har i allmänhet arbetat under mindre lyckliga konjunkturer. De åstadkomna produkterna hafva dock vunnit afsättning, ehuru till jmförelsevis låga priser. Vid bruksdriften har man allt mera börjat använda kol af affall vid sågverken, för att derigenom spara den växande skogen. De under Olofsfors bruk förut lydande stångjernshamarne vid Klöse och Holmfors hafva under perioden blifvit nedlagda och det vid dem förut bedrifna arbete förflyttadt till Olofsfors, der nya stångjerns- och manufakturmedjor blifvit uppförda och masugnen ombyggd, vid hvilka arbeten man sökt tillgodogöra sig den nyare tidens förbättringar och uppfinningar.

För år 1880 taxerades nedannämnda *jernverk* sålunda:

	Fastighetsvärde.	Inkomst-belopp.
	Kronor.	Kronor.
Olofsfors jernbruk	120,000	15,000
Hörneåfors d:o	150,000	15,000
Johannisfors d:o	30,000	2,000
Robertsfors jernbruk och mekaniska verkstad, samt Fredriksfors stångjernshamar.....	205,000	15,000

F) **Andra näringar.** *Bränvinsbränning* har under perioden icke förekommit inom länet.

Skeppsbyggeri har idkats vid 8 särskilda skeppsvarf, hvar 8 skepp med en sammanräknad dräktighet af 5,514.64 ton blifvit nybyggda.

Fiskerierna. Förutom det fiske, som i mindre skala å nedre landet bedrifves i sjöar och vattendrag, idkas såväl vid den långsträckta hafskusten som i några af de större elfvarne fiske efter lax, hvilket är ganska lönande och lemnar ett ingalunda oväsentligt tillskott till kust- och skärgårdsbefolkningens utkomst. I öfrigt fiskas hufvudsakligen strömming och sik. Största delen af den fangade laxen har försålts till höga priser till några uppköpare, som skickat den färsk till Stockholm. Länet fiskodlingsanstalter hafva under perioden varit i verksamhet och antagas hafva medfört gagna för fisket, enär man har erfarenhet deraf, att den från dessa anstalter utsläppta småfisk efter någon tid åter söker de vattendrag, i hvilka den blifvit planterad. Äfven fångsten af strömming har ett ej så ringa inflytande på näringsförhållandena. Inom andra fögderiet anses fångsten deraf

ärligen hafva bestigit sig till omkring 4,000 tunnor, hvilka, beräknade till ett medelpris af 11 kronor, inbringat 44,000 kronor. Från första fögderiet hafva likaledes sålts betydliga partier strömming, dock till vida högre priser, de der stundom uppgått ända till 24 kronor pr tunna.

Förhållandet med lax- och strömmingsfisket inom första fögderiet kan sammanfattas i följande omdöme, nemligen:

År 1876: Laxfisket medelmåttigt. Strömmingsfisket fullt medelmåttigt.

År 1877: Laxfisket i hafvet och yttre skärgårdarne mera än medelmåttigt; i elfvarne mycket under medelmåttan. Strömmingsfisket under medelmåttan.

År 1878: Laxfisket under medelmåttan. Strömmingsfisket mycket gifvande.

År 1879: Laxfisket under medelmåttan. Strömmingsfisket medelmåttigt.

År 1880: Laxfisket medelmåttigt. Strömmingsfisket mindre gifvande. Priset på lax har varierat från 6 ända till 9 kronor och å rökt lax från 9 till 12 kronor.

Sjelfångsten, hufvudsakligen idkad vid länets södra kust, har gifvit medelmåttig afkomst. Icke så obetydliga kvantiteter sjel-speck hafva under perioden blifvit exporterade, till pris af 18 å 20 kronor pr tunna.

Inom lappmarken, der fisk förut funnits i mängd och der fisket utgör en vigtig näring för en del af befolkningen, har fisket de senaste åren varit i aftagande; och har länsstyrelsen, efter det sammanträden hållits med befolkningen, numera äfven, liksom det förut skett för nedre landet, utfärdat stadga angående sättet och vilkoren för fiskets utöfvande i lappmarken.

I fråga om *salpeterstillverkningen* åberopas nedanstående

Uppgift angående salpeterstillverkningen i Vesterbottens län under åren 1876—1880.

År.	Antal leverantörer.	Godkänd salpeter å 37.50 Kr. pr centner.	Lösen å 37.50 Kr. pr centner.	Forlön å 12.5 öre pr centner och mil.	Summa lösen och forlön.
		Centner.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1876.....	266	1,083.60	40,634.34	1,672.18	42,306.82
1877.....	253	1,010.00	37,874.50	1,576.05	39,450.55
1878.....	205	703.90	26,395.71	1,087.34	27,483.05
1879.....	270	1,078.10	40,428.13	1,694.18	42,122.31
1880.....	216	766.02	28,725.23	1,147.80	29,872.53
Summa	1,210	4,641.62	174,057.91	7,177.35	181,235.26
Medium pr år	242	928.32	34,811.58	1,435.17	36,247.05

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) **Landkommunikationer.** Ut i härefter fogade bilaga, **tabell N:o 2**, redogöres för *allmänna vägar och skjutsning*. Deraf visar sig, att vid 1880 års slut funnos allmänna vägar inom länet till en sammanlagd längd af 231.39 mil.

Som hufvudsakliga lagningen och grusningen å vägarne numera verkställas å senhösten, då grus utan olägenhet kan påföras, underhållas vägarne i allmänhet uti godt skick.

Inom Bjurholms socken har *vägomläggning* verkstälts på en sträcka af 0.8 mil mellan Näslands och Ströms byar, för en kostnad af 23,400 kronor, hvartill anslag af allmänna medel erhållits till belopp af 15,600 kronor. Den i senaste femårsberättelsen omförmälda 4.8 mil långa sockenvägen från allmänna landsvägen vid Säfvar bruksgård till Floda by är numera fullbordad; likaså den 1.3 mil långa häradsvägen mellan allmänna landsvägen vid Säfvar by och Skeppsviks lastageplats.

Af riksdagen beviljades år 1877 ett anslag af 343,780 kronor till *byggande af väg* från Sorsele kyrka till Strycksele by i Degerfors socken, med sidoväg från Ruskträsk by vid Vindel elfven till Lycksele kyrka, hvarigenom såväl Sorsele socken som norra delen af Lycksele erhåller förut saknad kommunikation dels med Lycksele marknadsplats och dels med Umeå stad. Arbetet med denna väg, 20·94 mil lång, påbörjades sistnämnda år och torde blifva fullbordadt år 1883.

Under perioden har en 9·4 mil lång väg mellan Lycksele och Vilhelmina kyrkor blifvit byggd, hvartill ett statsanslag af 106,700 kronor erhållits.

Väganläggningen mellan Norsjö och Malå kyrkor, en sträcka af 4·8 mil, påbörjad under förra perioden, är nu fullbordad och afsynad. Likaså är vägbyggnaden mellan Åsele och Dorotea kyrkor, en väglängd af 2·5 mil, afsynad och godkänd, för utförande af hvilket arbete Åsele härad undfått ett statsanslag af 40,000 kronor. Vid 1876 års riksdag beviljades ett anslag af allmänna medel, till belopp af 95,000 kronor, i och för vägs anläggande mellan Lycksele och Stensele kyrkor, 9·4 mil, hvilket vägbyggnadsarbete nästa år antages blifva fullbordadt. Varande statsanslag dessutom beviljade dels för omläggning af den af backar besvärade vägen mellan Bastuträsk by och Norsjö kyrka och dels för byggande af ny väg mellan Jörns kyrka och Abboträsk i Norrbottens län.

Förutom de utgifter, som enligt sistnämnde tabell drabbat kommunerna för de under perioden fulländade nya vägar och omlagda eller förbättrade äldre vägar, hafva vederbörande kommuner fått vidkännas ej obetydlig kostnad för dessa arbeten, dels i kontanta penningbidrag och dels i dagsverken m. m. Men det erkännande må lemnas den jordegande befolkningen, att den i allmänhet icke varit obenägen att åtaga sig de med arbeten af ifrågasvarande beskaffenhet förenade uppoffringar. Den har allt mer och mer börjat inse vigten och fördelen af vägförbindelser och lättade kommunikationer.

Jemte här ofvan omförmälde väganläggningar, hafva under femårsperioden blifvit uppförde två större *broar*, nemligen dels den i förra berättelsen omnämnda, för en kostnad af omkring 22,000 kronor, af Sörfors, Överboda och Myrbäcks byamän byggda bron öfver Umeå elf mellan Bränlands och Sörfors byar, hvartill erhållits ett statsanslag af 6,000 kronor, och dels en bro öfver Vindel elfven vid Vännäs by, hvilken brobyggnad beräknats att kosta 27,000 kronor och hvartill beviljats ett understöd af allmänna medel till belopp af 15,000 kronor. Och sedan 1879 års riksdag anslagit 16,850 kronor för en brobyggnad öfver Vindel elfven vid Eckorsele by i Degerfors socken, har samma brobyggnad under innevarande år blifvit fullbordad.

Antalet *färjställen*, der fastställd taxa för färjpenningar finnes, är numera inskränkt till 4, nemligen 2 inom lappmarken och 2 å nedre landet. Afgift enligt fastställd taxa erlägges för öfverfart af broarne öfver Umeå elf vid staden med samma namn, öfver Umeå elf vid Bränland och öfver Vindeln vid Vännäs by.

De genomgripande förändringar i *skjutsväsendet*, som åstadkommas genom nädiga skjutsstadgan den 31 Maj 1878, vidtogo, hvad Vesterbottens län angår, med början af 1880, efter det att å nedre landet två gästgifverier och i lappmarken en mängd, egentligen för resandes befordrande vintertiden inrättade, skjutsanstalter blifvit indragne. Under sistnämnda år var skjutsanstalternas antal 69, och vid 65 af dem var skjutsningen reg-

lerad genom entreprenad, hvaremot vid öfriga 4 skjutsanstalter entreprenad icke kunde åstadkommas af den orsak, att vid 3 skjutsanstalter entreprenörer icke kunde erhållas för de af lands-ting och länsstyrelse bestämda årliga bidrag och att vid en skjutsanstalt ett äldre entreprenadkontrakt om skjutsningen var gällande, hvilket entreprenören icke ville frånträda.

Sammanlagda summan af alla *entreprenadbidragen* till skjutsningen utgjorde, år 1879, 49,551 kronor; hvarvid dock är att märka, att af det utaf riksdagen beviljade anslag till skjutsningstungans underlättande ett belopp af 11,298 kronor 56 öre enligt föreskrifna grunder samma år kom vederbörande skjutslag till godo. Då det för år 1880 debiterade »bidrag till skjutsentreprenaderna» inom länet endast bestiger sig till 10,529 kronor 82 öre, framgår deraf, hvilken stor lättnad bereddes jordbrukaren genom ifrågasvarande förändrade reglering angående skjutsväsendet, hvaraf tyngden i stället hufvudsakligen blifvit lagd på embets- och tjenstemän, verk och industriela inrättningar, samt den öfriga icke jordbrukande befolkningen. Och det är att förmoda, att under instundande entreprenadperiod, som vidtager med 1883 års början, det på länet belöpande bidrag till skjutsentreprenaderna kommer att ökas dels derigenom, att vid åtskilliga skjutsanstalter entreprenadskjutsning icke torde kunna åstadkommas till nu fastställda och gällande pris och dels deraf, att nya skjutsanstalter komma att anordnas vid nyanlagda vägar, hufvudsakligen i lappmarken. Nyssnämnde 10,529 kronor 82 öre äro debiterade med 46 öre på hvarje bevilningskrona för jordbruksfastighet och med 23 öre på hvarje bevilningskrona af annan fastighet och öfriga beskattningsföremål. Varande maximibeloppet af skjutslogan med entreprenadbidrag för hela länet bestämdt till 1 krona 60 öre pr mil.

Såsom af tabellen N:o 2 inhemtas, har antalet vid skjutsanstalterna *utgående hästar* mot periodens slut märkbart minskats; hvaraf man dock icke må draga den slutsats, att någon minskning egt rum i trafiken, hvilken tvärtom torde varit i tillväxt. Men trafiken har tidtals, då tillfällen till förtjenster varit mera inskränkta, till ej obetydlig del uppehållits genom beting med enskilda på billigare vilkor, än de vid begagnande af gästgifvareskjuts i lag bestämda. Såsom exempel på olika forlön under olika tider må anföras, att, då en vanlig forä om 60 lispund mellan Umeå och Lycksele — omkring 13 mils väg — åren 1874 och 1875 betingade ett pris af 30 å 35 kronor, nedgick forlönen för samma väg under 1878 års vinter till 15 å 10 kronor, och den vanliga skjutsen för den resande kunde genom beting utan svårighet då erhållas till ett pris af 1 krona milen. Enahanda är förhållandet med postskjutsen, som genom stark täflan nedtrycktes från 2 kronor 50 öre till 1 krona 25 öre milen.

Kostnaden för *vinterväghållningen*, eller den till ploglagen inom första fögderiet årligen utgående ersättningen, utgör i medeltal ett belopp af 310 kronor för hvarje plogad mil väg.

En ny *poststation* har inrättats i Vindel-Grausele by af Lycksele socken, och poststationen i Dalkarlså är flyttad till närheten af Bygdeå kyrka och benämnas Bygdeå poststation. På linien Nordmaling—Bjurholm, der af postverket bekostas post en gång i veckan fram och åter, hafva under en del af perioden enskilda personer anordnat en ytterligare postgång, som dock numera upphört. Behovet af en förbättrad postgång på Bjurholm framträder emellertid allt mer oafvisligt; men gjorda framställningar om dess utvidgande till 2 gånger i veckan hafva

dock ej medfört åsyftad verkan. Post, som förut gått en gång i månaden mellan Stensele och Tärna, går numera 2 gånger i månaden mellan dessa stationer och har från Tärna blifvit utsträckt till Mo i Norge. Två nya *telegrafstationer* blefvo år 1878 öppnade i Lycksele och Degerfors och sammanbundna med stationen i Umeå stad; men, i anseende till den ringa utveckling korrespondensen vid de nämnde nya stationerna hittills vunnit, hafva Lycksele och Degerfors kommuner, enligt deras åtagande före ifrågavarande telegraflinies upprättande, ärligen måst, förutom tillhandahållande af kostnadsfri lokal, till telegrafverket hvar för sig betala 500 kronor, såsom bidrag till kostnaderna för stationernas upprätthållande m. m.

Jernvägar finnas icke inom länet; men, med anledning af det vid senaste riksdag fattade beslut om norra stambanans framdragande till Ångermanelfven, har man förhoppning, att länet inom en ej allt för aflägsen framtid skall komma i åtnjutande af detta tidsenliga kommunikationsmedel, som otvifvelaktigt skall på länets utveckling och framåtskridande i flere riktningar utöfva ett mäktigt inflytande.

B) Sjökommunikationer. De efter den långa Östersjökusten i landet inskränande vikar, i en del af hvilka de stora elfvarne utfalla, bilda temligen goda *hamnar*, till och ifrån hvilka sjöfarten under sommarmånaderna är rätt liflig. Från dessa hamnar utskeppas ortens exportvaror, hvilka till allra största delen gå direkte på utlandet. Importen deremot går hufvudsakligen öfver Stockholm; några laster spannmål, mjöl, salt, hampa och tågvirke komma dock direkt från utlandet. Största delen af varuimporten, äfvensom persontrafiken på hufvudstaden och andra inrikes orter, har under perioden besöjts af *ångfartyg*, hvilka gjort reguliera turer både norr- och söderut, samt anlöpt hamnarne Nordmaling, Djupviken, Ratan, Sikeå, Kylörn, Kallviken, Ursviken, Storkåge, Furuögrundet och Åbyn. De ångbåtar, som sålunda trafikerat kusten, hafva varit: »Uman», »Vesterbotten», »Norrländ», alla hemmahörande i Umeå stad, samt »Luleå», »Piteå», »Hermelin», »Norra Sverige», »Njord», »Thule», »Örn-sköldsvik» och »Wilhelm Röhs». Af dessa fartyg hafva »Vesterbotten», »Norrbotten» och »Wilhelm Röhs» samt någon gång »Uman» gått upp till Umeå stad, hvaremot de öfriga anlöpt uthamnen Djupviken närmare Umeå elfs utlopp, derifrån passagerare och gods med mindre ångbåtar befordrats till staden. Likaledes bestrides persontrafiken mellan hamnen Ursviken och Skellefteå stad till största delen af ångslupar, enär ingen af de större ångarna kan gå uppföre Skellefteå elf till staden. För öfrigt finnas åtskilliga mindre ångbåtar och ångslupar för segelfartygs- och timmerbogsring. Utförseln af trävaror, som till allra största delen skett på utlandet, har ombesörjts dels af *segelfartyg*, till någon del hemmahörande i länet, och dels af utländska lastångare, hvilka synas vilja uttränga segelfartygen och torde, med hänsyn till den korta tid sjöfarten är öppen, vara för ändamålet lämpligare än segelfartygen. De rederier inom länet tillhörande segelfartygen hafva hufvudsakligen sökt frakter på aflägsnare farvatten.

För sjöfartens bekvämlighet äro i de flesta hamnarne anbringade erforderliga *kaj- och hamnbyggnader*, för hvilkas begagnande de sjöfarande hafva skyldighet att till egaren, enligt fastställd taxa, erlægga afgift under namn af grundpenningar. I fråga om sjökommunikationerna må här anmärkas behovet och den stora vigten af *Umeå elfs uppmondring*. Denna fråga rörer väl närmast Umeå stad, hvars framtid torde blifva beroende

derpå, att den icke afskiljes från förbindelsen med hafvet; men äfven för den omkringliggande landsbygden har denna fråga sin betydelse. Skall staden motsvara sitt ändamål och de anspråk, som på densamma skäligen kunna ställas såsom en mellanhand mellan den jordbrukande befolkningen och den mera aflägsna marknaden, är det icke likgiltigt, huruvida densamma kan lemna tillträde till en täflan mellan spekulanter från olika orter. Såsom ofvan är nämnt, gå de flesta af de större ångfartygen icke upp till staden, enär, äfven då vattenståndet i elfven det tillåter, farleden upp till staden är i flera hänseenden obehvämlig och nästan hvarje år underkastad större eller mindre förändring genom uppgrundningar. Olägenheterna här af äro stora, och såväl person- som varutrafiken lider af detta förhållande.

C) Sjöfart och handel. De inom länet hemmahörande *segel- och ångfartyg* af mer än 10 tons dräktighet, utgjorde år 1880 ett antal af 32 af tillsammans omkring 10,000 tons dräktighet.

Följande *sjöskador* hafva inträffat vid kusterna af länet:

År 1876: Nordtyska briggen »Friedrich der Grosse», förölyckad å kusten utanför Nordmaling; fartyget vrak, besättningen räddad. År 1877: Svenska barkskeppet »Kismet», grundstött å Långrogrundet; erhöjll hjälp af bogserångare och led icke någon väsentlig skada. År 1878: Norska barkskeppet »Ganger Rolf» grundstött äfven å Långrogrundet, derifrån det dock kom löst och reparerade liden skada i Hernösand. År 1879: Svenska slupen »Per Magnus» förölyckades natten mellan den 31 Oktober och 1 November på resa från Stockholm till hemorten Nordmaling, hvarvid äfven besättningen omkom. År 1880: Norska briggen »Fem Söstre» strandade å Långrogrundet; fartyget vrak, besättningen bergad. Ångfartyget »Thule» grundstött på kusten af Skellefteå; besättningen bergad och fartyget innevarande år bogseradt till Stockholm för att repareras. Skonerten »Johannes» strandade 0.7 mil från Bjuröklubbs fyrplats. Fartyget vrak, besättningen omkommen.

Varubyten utgöras fortfarande, å ena sidan af skogsprodukter, såsom timmer, bjelkar, sparrar, plankor, bräder, spiror, tjära, pottaska, skinnvaror, smör, ost, talg, sjelspeck, fogel, lax, strömming, och å den andra af spannmål, mjöl, salt, kaffe, socker, kramvaror, vin, spirituosa, snus, tobak, hampa, tågvirke, lyxartiklar m. m. De bemödanden, som länsstyrelse och lands-ting gjort för inskränkning i *marknadernas* antal, hafva endast skenbart lyckats: Till namnet hafva väl dessa marknader blifvit reducerade, men de hållas icke desto mindre under namn af liqvitationsmöten å de vanliga marknadsplatserna på tider, som affärsmännen sjelfva bestämma och kungöra; ett oskick, som länsstyrelsen anmält hos kommerskollegium, med framställning om åtgärder för detsammes förebyggande, utan att dock denna framställning haft någon påföljd. Att detta förfaringsätt, detta kringgående af gällande författningar, medför många olägenheter, är lätt att inse. Antingen nu dessa möten kallas marknader eller liqvitationsmöten, äro de allra flesta af dem öfverflödiga och utgöra egentligen folksamlingar, der ungdom, tjenstefolk och arbetare på öfverflödsartiklar af hvarjehanda slag förstöra sina små besparingar och der ordningen och lugnet ofta störas af öfverlastade personer, öfverdådigt körande m. m.

I Umeå stad har under perioden funnits ett *schweitzeri*, ett *brännvins-minuthandels-* och 3 *utskänkningsställen*. I Skellefteå stad hafva funnits blott ett minuthandels- och ett utskänkningsställe för spritdrycker. Den afgift, som i Umeå stad erlagts för

rättigheten till all minuthandel med — och utskänkning af —bränvin under tiden från den 1 Oktober 1875 till samma tid 1878 har utgjort 40,000 kronor årligen, samt för de tre följande försäljningsåren 35,000 kronor pr år. Ifrågavarande minuthandels- och utskänkningsafgift har i Skellefteå stad, för tiden från den 1 Oktober 1876 till den 1 Oktober 1879 varit 22,150 kronor årligen, samt för de två påföljande försäljningsåren 9,600 kr. pr år.

Uppgift angående influtna afgifter för handel med bränvin och andra spritvaror inom länet för försäljningsåret 1879—1880 lemnas här nedan:

Summa afgifter.	F ö r d e l n i n g.					
	Till städerna.	Till hushållnings-sällskapet.	Till landstinget.	Till länet.	Uppbördsprovision.	
Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
46,395 48	26,320 76	9,941 32	9,941 32	120 —	72 08	

Några s. k. *nykterhetsvårdshus*, der mat, kokadt kaffe och andra icke spirituösa drycker tillhandahållas mot betalning, hafva under perioden funnits både i städerna och på landet.

Vid ofvan omnämnda, här i staden befintliga, *kemiska station* äro under år 1880 verkställda 446 arsenikprof. Dervid har utrönts, att, bland 210 inlemnade prof å tyg, 26 varit giftiga och skadliga; bland 199 tapetprof, 37 giftiga och skadliga; bland 26 rullgardiner, 7 likaledes giftiga och i handel otillåtna.

Nedanstående uppgifter rörande antalet hos länsstyrelsen under hvartera af periodens fem år lagsökte personer och afgjorda *utsökningsmål* samt till betalning ådömda belopp torde kunna i någon mån angifva befolkningens bättre eller sämre ekonomiska ställning under de särskilda åren:

	Antal lagsökta personer.	Antal afgjorda utsökningsmål.	Till betalning ådömdt belopp. Kronor.
År 1876	1,119.	833.	111,387.
» 1877	910.	637.	130,788.
» 1878	1,538.	935.	314,343.
» 1879	1,031.	940.	269,789.
» 1880	500.	487.	68,287.
Summa 5,098.	3,832.	894,594.	
eller i medeltal årligen.....	1,019.	766.	178,918.

5. Kameralförhållanden.

I bilagde **tabell N:o 3** redogöres för *hemman och lägenheter å landet*, samt *tomter och lägenheter i städerna*.

Inom länet finnes endast en obetydlig *fideikommissegendom*, stiftad af Öfversteljtnanten F. Holmström, hvilken genom gåfvobref den 12 Mars 1807 tillförsäkrade nyttjanderätten af kronoskattehemmanen $\frac{3}{8}$ mantal N:o 5 Lund och $\frac{3}{16}$ mantal N:o 4 Innervik i Skellefteå socken åt den mest behöfvande inom Ulfhjelmska släkten; och skulle pröfningen deraf verkställas af släktlingarne inför Skellefteå häradsrätt.

Under perioden hafva inga hemman blifvit ur *ödesmål* upptagna och inga *krononybyggen* anlagda. 371 hemmansdelar äro dels från krono till *skatte lösta* och dels på grund af fullgjorda äboskyldigheter omfördas från krono till skatte. I Byske socken

Att utsökningsmålen ökades i anmärkningsvärd grad under år 1878, härleder sig från det föregående hårda året, med anledning hvaraf köpmännen utborgade större partier varor än under de föregående goda åren. Och en följd af den nya utsökningslagen var, dels att utsökningsmålen antal höll sig högt 1879, emedan då redan anhängiggjorda utsökningsmål skulle inom viss tid fullföljas, för att ej blifva afskrifna, dels ock att målen antal under år 1880 nedgick till närmare hälften mot de tvenne näst förut gångna åren. Till vederbörande kronofogdar hafva, i och för verkställighet, inlemnats följande antal *exekutorial*, nemligen:

År 1876.....	725 stycken.
» 1877.....	591 »
» 1878.....	775 »
» 1879.....	785 »
» 1880.....	520 »
Summa 3,396 stycken.	
Eller i medeltal årligen	679 »

Antalet *exekutivt försålda fastigheter* under perioden har varit:

År 1876.....	16 stycken.
» 1877.....	7 »
» 1878.....	12 »
» 1879.....	22 »
» 1880.....	13 »
Summa 70 stycken.	
eller i medeltal årligen	14 »

Den nya utsökningslagen synes hafva utöfvat en välgörande verkan så till vida, att kredithandeln blifvit inskränkt och att varuutborgning endast å handelsbok äfven tyckes numera förekomma något mindre ofta än förut.

har ett krononybygge blifvit, på grund af åsidosättande af äboskyldigheternas fullgörande, från kronans jordbok och räkenskaper uteslutet; och skall den skogsmark, som blifvit åt nybygget vid afvittringen afsatt, å auktion försäljas. I Sorsele socken har ett krononybygge af samma anledning från jordboken uteslutits, och de egor, hvaraf det blifvit bildadt, till kronans allmänning åter blifvit utlagde. Hos länsstyrelsen hafva blifvit uppvisade 162 afhandlingar om jordafsöndring, derför afgäld är vorden fastställd eller bestämd.

Vid femårsperiodens slut innehades icke någon fastighet inom länet af *främmande magts undersäte*.

Följande *inländska aktiebolag* innehade vid 1880 års slut fastigheter inom länet:

Bolagets namn.	Mantal.	Taxeringsvärde. Kronor.
Umeå bryggeriaktiebolag	—	52,000
Nordmalings ångsågsaktiebolag	2 ¹⁰⁷ / ₃₈₄	85,550
D:o d:o såsom egare af Olofsfors jernbruk, sågverk och tullmjölqvarn, Holmfors hammare, Hyngelsböle såg och Rund- viks ångsåg	—	320,000
Nordmalings skeppsrederiaktiebolag	—	20,000
Håknäs sågverksaktiebolag	2 ²⁵ / ₃₂	90,200
d:o d:o d:o såsom egare af Håknäs sågverk och tullmjölqvarn	—	186,000
Hörneå aktiebolag	12 ⁵ / ₆₄	142,800
D:o d:o såsom egare af Hörneå jern- bruk och sågverk	—	150,000
Grisbacka qvarnaktiebolag	—	18,000
Sandviks ångsågsaktiebolag	1 ¹¹⁵ / ₂₅₆	38,200
D:o d:o d:o såsom egare af Sand- viks ångsåg	—	200,000
Gideå och Husums aktiebolag	3 ⁷ / ₉₆	12,600
Bredträsk trävaruaktiebolag	1 ¹ / ₆₄	1,500
Bureå aktiebolag	1 ⁶⁹ / ₁₂₈	60,700
Brännfors aktiebolag	8 ¹ / ₉₆	6,800
Ytterstfors aktiebolag	18 ¹ / ₁₉₂	49,800
Kåge handelsaktiebolag	1 ¹ / ₁₆	6,000
Kåge qvarnaktiebolag	1 ¹ / ₃₂	6,000
Ulåija aktiebolag	1 ¹⁷ / ₃₂	21,500
Grånge verkens aktiebolag	1 ¹¹ / ₂₄	47,800
Summa	23 ¹⁰³ / ₂₅₆	1,514,950

Hvad skiftesverket angår, har länsstyrelsen, under de fem år berättelsen afser, utfärdat förordnanden till 121 laga skiften och 144 andra landtmäteriförrättningar. Då antalet förordnanden

till laga skiften under föregående femårsperioden uppgick till 170, har således en ej obetydlig minskning i skiftesförrättningarnes antal under de senaste åren egt rum. Att detta mindre gynn-samma förhållande har sin hufvudsakliga grund i den efter 1877 års missväxtår inträdda tryckta penningställningen inom orten, är antagligt; ty kostnaderna för ifrågakvarnande förrättningar äro ganska betydliga och hafva, för de sistförflutna fem åren, utgjort 370,956 kronor till landtmätare och godemän, förutom öfriga beräknade utgifter till belopp af 53,692 kronor. Men äfven en annan omständighet har dertill väsentligen bidragit. Erfarenheten har nemligen ådagalagt, att inom flere byar, der laga skiften blifvit verkställda i öfverensstämmelse med skiftesstadgans anda och mening, ett större antal utflyttningar blifvit bestämdt och kostnaden därför, med afdrag af det understöd, som af allmänna medel förunnas utflyttande i följd af laga skiften, ofta uppgått till ganska höga belopp, stundom högre än jordegarna fått vidkännas för sjelfva skiftesätgården. Dessa utflyttningskostnader, hvilka af skiftesdelegarne i allmänhet betraktas såsom mest känbara vid ett skifte, hafva derföre säkerligen verkat till inskränkning i skiftenas antal; ty man kan ej förundra sig öfver, att, med nämnde dryga utflyttningskostnader i perspektiv, jordegarna inom de större och mera tätt bebyggda skifteslagen i det längsta dröja att söka förordnande till laga skifte, huru nödigt och nyttigt det än må anses. Önskvärdt vore det derföre, om statsunderstödet för utflyttningar vid laga skiften blefve höjdt, hvilket torde vara desto mer behöfligt och efterlängtadt, som, efter slutad afvittring af länets lappmarker, befolkningen derstädes lærer vara snart sagdt tvungen att begära laga skiften, för att få sitt jordbruk ordnad, men till bestridande af de med utflyttningarne förenade kostnader behöfver ett så stort och efter tidsförhållandena lämpadt understöd af allmänna medel, att det anses motsvara sitt egentliga ändamål, kulturens befrämjande.

För afvittringsverket är ofvan redogjort (sid. 13).

Nedanstående tabell innehåller uppgift å landstingets inkomster och utgifter under femårsperioden.

Uppgift angående Vesterbottens läns landstings inkomster och väsentligaste utgifter åren 1876—1880.

Å r.	Landstingskatt.	Bränningsförsäljningsutgifter.	Grunden för landstingsskattens utgörande.						Landstingets väsentligaste utgifter.																			
			I första fogderiet och Umeå stad		I andra fogderiet och Skellefteå stad		I Lappmarksfogderiet		Kostnad för landstingets sammanträden och öfriga förvaltningskostnader.	Folkundervisning.	Sjukvårdsinrättningar.	Jordbruk.	Heselöjd.	Fiskerihäringen.	Döfatumma barns vård.	Vägnundersökningar.	Karta öfver länet.											
			pr bevilningskrona		pr bevilningskrona		pr bevilningskrona																					
			för jordbruksfastigheter.	för andra beskattningsföremål.	för jordbruksfastigheter.	för andra beskattningsföremål.	för jordbruksfastigheter.	för andra beskattningsföremål.																				
1876	11,793,36	11,018,47	—	08	—	04	—	48	—	24	—	08	—	04	3,546,96	800	—	4,322,55	6,592,50	1,000	—	—	500	—	500	—	—	
1877	5,323	13,034,13	—	30	—	15	—	30	—	15	—	30	—	15	2,964,14	1,381,64	—	3,894,25	6,518	1,000	—	400	—	125	—	500	—	—
1878	7,427,80	12,364,73	—	34	—	17	—	34	—	17	—	34	—	17	5,207,45	3,000	—	—	6,420	1,000	—	400	—	625	—	500	—	—
1879	8,120,58	10,226,27	—	34	—	17	—	34	—	17	—	34	—	17	3,466,05	3,000	—	—	10,023	1,000	—	400	—	750	—	—	—	750
1880	7,831,84	9,303,32	—	46	—	23	—	46	—	23	—	46	—	23	3,612,94	2,800	—	—	10,251,93	2,000	—	—	—	750	—	1,712,61	—	—

6. Politi.

Vid *högre allmänna läroverket i Umeå* stad äro anställda en rektor, fem lektorer, åtta adjunkter, tre extra lärare, jemte öfningslärare i musik och sång, teckning och gymnastik. Lärjungarnes antal har utgjort:

år 1876, vid kalenderårets slut.....	167.
» 1877, d:o d:o	203.
» 1878, d:o d:o	227.
» 1879, d:o d:o	227.
» 1880, d:o d:o	252.

Den tillökning i lärjungarnes antal, som under femårsperioden är för år egt rum, torde härleda sig dels af folkökningen inom länet och det förtroende läroverket rättvisligen åtnjuter och dels deraf, att läroverket är det enda norr om Gefle fullständiga på båda bildningslinierna, hvilket haft till följd, att läroverket besökts af en mängd ynglingar från angränsande län. Som den nuvarande läroverksbyggnaden, afsedd för ett femklassigt läroverk, är numera aldeles otillräcklig, hvarföre och under de senaste åren undervisning åt en del lärjungar måst meddelas i åtskilliga dertill icke ämnade rum i skolbyggnaden och i särskildt förhyrda lokaler utom skolan, hvilket naturligtvis skall verka menligt både för undervisningen och disciplinen; så hafva stadsfullmäktige, under förutsättning af bidrag dertill från statens och landstingets sida, beslutat att uppföra ett nytt läroverkshus af sten.

Med understöd af statsmedel har ock af ett enskildt fruntimmer en *läroanstalt för qvinlig ungdom* under perioden hållits

i gång i Umeå stad. *Folkundervisningen* derstädes meddelas i 2 folkskolor, en för gossar och en för flickor, samt uti 2 småbarnsskolor. Antalet af barn i skolåldern under år 1880 var 169 gossar och 191 flickor, eller tillsammans 360, af hvilka 125 åtnjöto undervisning i folkskola, 60 i småskola, 82 i allmänt läroverk, 33 i enskild skola och 27 i hemmet; hvartill komma 30, som vistats utom distriktet. I folkskolan för flickor lemnas äfven undervisning i slöjd. I staden finnes äfven ett statens seminarium för folkskolelärarinnors bildande, uti hvilket undervisningen började i 2 klasser år 1879. Läroverket, som numera har 4 klasser och från och med detta års hösttermin är fullständigt, har följande antal lärare, nemligen: rektor, 4 adjunkter, samt lärare och lärarinnor i sång och musik, teckning, välskrifning, gymnastik, pedagogik och metodik, jemte trädgårdsskötsel. Antalet elever i seminariet utgör för närvarande 85 och i den dermed förenade seminarieskolan 41.

Undervisningen vid det *treklassiga läroverket i Skellefteå* stad uppehålls af en rektor och tvenne kolleger, jemte lärare i teckning, sång och gymnastik. Antalet lärjungar derstädes utgjorde vid höstterminens slut år 1880 endast 28. Under femårsperioden har staden uppfört ett folkskolehus för 72 lärjungar, med lokal derjemte för slöjdskola och småskola. I den nya folkskolan, som öppnades hösten sistnämnda år, undervisas 51 lärjungar och i småskolan 25.

I afseende å *folkskoleväsendet* å landet, med undantag af lappmarken, återopas följande tabell:

Öfversigt öfver folkskoleväsendet vid 1880 års slut.

Församlingens namn.	Summa folkmängd.	Barn inom skolåldern.			Barn, som bevistat socknens skola.			Procent af barn inom skolåldern, som bevistat skolan.	Antal skolor.			Den ambulatoriska skolan återkommer till samma ställe.	Skolkassans behållning. Kronor.	Statsbidrag. Kronor.	
		Gossar.	Flickor.	Summa.	Gossar.	Flickor.	Summa.		Fasta.	Ambulatoriska.	Summa.				
Nordmaling.....	7,051	492	486	978	375	328	703	72	3	8	11	Hvarje år 11 å 12 veckor.....	7,191	66	1,800
Bjurholm.....	3,249	271	283	554	144	124	268	48	1	4	5	Oregobundet.....	60	27	800
Degerfors.....	5,358	433	457	890	219	225	444	50	1	6	7	Ärligen.....	1,080	63	1,300
Vännäs.....	3,282	265	249	514	131	117	248	48	—	1	1	(Inom Vännäs by ärligen, inom de öfriga byarne hvarjt annat år.)	402	14	600
Umeå.....	12,054	914	971	1,885	ej uppgifvet		1,084	57	8	15	23	(Hvart annat och någon gång) (hvert tredje år.)	—	—	4,150
Säfvar.....	3,199	257	260	517	148	148	296	57	1	3	4	Hvart eller hvart annat år.	112	23	775
Holmö kapell.....	361	15	18	33	10	12	22	67	1	—	1	19	71	125
Bygdeå.....	5,352	380	367	747	146	146	292	30	2	4	6	En gång hvarje år.	2,240	—	900
Norsjö och Jörn.....	5,671	384	396	780	304	309	613	79	1	8	9	(Ambulatoriska skolorna återkomma en gång om året.)	440	—	1,733
Byske.....	6,116	419	435	854	305	331	636	74	1	14	15	D:o d:o d:o	5,693	76	2,010
Nysätra.....	3,070	168	176	344	157	150	307	89	—	4	4	D:o d:o d:o	7,919	87	1,000
Skellefteå.....	14,825	1,122	1,132	2,254	1,007	962	1,969	87	2	27	29	(Ambulatoriska skolorna verka minst 2 månader om året på samma ställe.)	13,150	29	5,175
Löfånger.....	3,926	297	305	602	274	281	555	92	1	7	8	Obestämdt.	1,990	—	1,550
Burträsk.....	6,766	527	509	1,036	336	327	663	64	1	11	12	(De fasta ambulatoriska skolorna återkomma en gång om året.)	1,055	92	2,050

Af ifrågavarande öfversigt framgår, att procenttalet af barn inom skolåldern, som bevisat folkskolan, varierar högst betydligt, eller ända från 92 procent i Löfångers socken till 39 procent i Bygdeå socken. Ännu återstår mycket att önska i fråga om folkskoleväsendet. Då ett stort antal af de ambulatoriska skolorna äro småskolor, synes antalet verkliga folkskolor på långt när icke vara så stort, som behofvet kräver och som man kunde hafva skäl antaga i betraktande af det betydliga statsanslaget till skolorna och de uppoffringar länets landsting gjort i och för höjandet af folkskolebildningen. Antalet lärjungar i de särskilda afdelningarne, eller lexlagen, är på flera ställen alltför stort, och olägenheten deraf afhjelpes icke derigenom, att skolan ambulerar, så att endast ett mindre antal barn på en gång undervisas; ty då uppkomma alltför långa ferier för barnen, hvilka derunder glömma det lilla de inhemtat under den korta läseterminen. Och det bör kanske icke väcka förvåning, om en ursprungligen nitisk skollärares intresse för sitt kall skulle slappas, när han vid nu antydda förhållanden endast undantagsvis skall hafva tillfälle erfarat något verkligt resultat af sitt arbete, så att han sällan blifver i tillfälle meddela undervisning i hela den omfattning folkskolestadgan föreskrifver. En särskild maning till folkskoleväsendets förbättrande och höjande måste man finna i de nuvarande politiska förhållandena, då det öfvervägande antalet representanter i riksdagens andra kammare utgöres af bönder, eller hemmansegare, och åtskilliga sådana till och med fått plats i första kammaren, der man dock hoppats och förut vant sig vid att träffa den högre bildningen och mera omfattande erfarenheten och der valbarheten varit afsedd att inskränkas till dem, som ega större fastighet, idka betydligare rörelse, eller innehafva högre tienst. Den klagan, som förspotts öfver isynnerhet de såkallade småskolelärares kunskapsmått, torde i många fall icke sakna fog. Man lär emellertid icke kunna begära, att den ställning skolläraren hittills intagit i socialt och ekonomiskt hänseende skall för flertalet af dem utöfva någon lockelse att genom fortsatta studier öka sitt kunskapsförråd. Isynnerhet torde de ekonomiska förhållandena i många, kanske de flesta, fall lägga hinder i vägen härför. Annorlunda lär förhållandet blifva, när ogifta qvinnor mera allmänt komma att användas i folkskolans tienst; ty det är gifvet, att ett aflöningsbelopp, som för en familjefader måste erkännas vara för knappt, skall blifva fullt tillräckligt för ett ensamt fruntimmer, som också i följd deraf kan mera odeladt egna sig åt sitt egentliga kall. Tidpunkten torde ej heller vara afvägsen, då en dylik omändring af lärarekrafterna skall inträda, enär man kan emotse, att flere af de elever, som komma att utgå från ofvan omnämnda seminarium för bildande af folkskolelärarinnor, skola vinna anställning inom länet.

I *lappmarken* har folkskoleundervisning meddelats den bofasta befolkningens barn i fasta, ambulatoriska och småskolor. Ehuru antalet skolor derstädes ökats, är det dock ännu alltför ringa, för att det dermed afsedda ändamålet skall kunna anses vunnet. De långa afstånden mellan byar, hemman och lägenheter förorsaka, enär skolan icke kan förläggas å hvarje enstaka lägenhet, att undervisningen på många ställen blifver föga tillfredsställande. För den lappska befolkningens barn finnas särskilda skolor i Gafsele uti Åsele socken, i Bäcksjö uti Vilhelmina socken, i Gargnäs uti Sorsele socken och i Tärnafors uti Tärna kapellförsamling, i hvilka skolor barnen kostnadsfritt erhålla

underhåll och undervisning; och underhållas dessa skolor dels genom särskilda donationer, dels af Svenska missionsällskapet och dels genom bidrag från femöreföreningen.

Med undantag af Säfvar socken, der kommunalfullmäktige fortfarande bibehållas, utöfva *kommunerna å landet* sin beslutanderätt å kommunalstämma. Intresset för kommunalangelägenheter är i allmänhet icke stort, åtminstone då icke rent ekonomiska frågor förekomma. Anledningarne härtill kunna vara mångahanda, och bland dem de stora afstånden inom de flesta kommuner, hvilket ock torde vålla, att en mängd af kommunernas medlemmar, som mera sällan kommer till kyrkan, till och med är i okunnighet om utlysandet af en del andra stämmor, än de i lag bestämda ordinarie kommunalstämmorna. Stämmans beslutanderätt utöfvas därför ofta af några få i sockenstugans närhet boende personer. Större lifaktighet i kommunala angelägenheter skulle otvifvelaktigt åstadkommas, om de kommunens medlemmar, som genom högre bildning och större erfarenhet stå öfver befolkningen i allmänhet, skulle mera intressera sig för de frågor, som å kommunalstämmorna förekomma, och mera egna sina krafter åt verksamhet på det kommunala området.

Länets *landtbruksskola* i Yttertafle har under perioden varit i verksamhet, och föreskrifvet antal lärjungar der åtnjutit den undervisning, som i gällande reglemente för de lägre landtbruksskolorna är stadgad. Nödigt antal lärjungar har utan svårighet erhållits. Det med skolan afsedda ändamål, bildandet af kunniga jordbrukare, synes så småningom vinnas, ehuru en och annan af de från skolan utgångna lärlingarne, åtminstone till en början, icke egnat sig åt jordbruket, utan erhållit sysselsättning på annat sätt.

Husslöjden utöfvas temligen allmänt af den qvinliga befolkningen på landsbygden, hvarvid hvarjehanda väfnader dels af hemspunnen ull och lin dels ock af inköpt bomullsgarn tillverkas, hvarjemte qvinnorna sysselsätta sig med sömnad, stickning, virkning m. m. Den qvinliga delen af befolkningen, hvilken skötseln af hushållet och ladugården, äfvensom tillsynen af barnen, der sådana finnas, äfven tillkommer, har sålunda full sysselsättning. Männen deremot, hvilka under vintern, medan dagsljuset varar, hufvudsakligen sysselsätta sig med hemforsling af foder, huggning och hemforsling af ved m. m., äro, särdeles i de trakter, der skogsafverkning till afsalu eger rum, under de långa mörka aftnarne och morgnarne i allmänhet icke så verksamma som önskligt och för dem sjelfva och deras omgifning nyttigt vore. De sakna likväl icke fallenhet för husslöjd, kunna tillverka båtar, prämar, jordbruksredskap, åkdon, möbler och åtskilliga andra arbeten, hufvudsakligen af trä, men äfven af jern. Tillverkningen eger dock icke rum i någon nämnvärd myckenhet, ty många äro de icke, hvilka kringföra sina produkter för att afyttras; och några bestämda försäljningsställen för ifrågavarande slöjdalster finnas icke, hvarföre tillverkaren, som mången gång är aflägsse boende, saknar kännedom, hvar han kan afsätta sin vara, liksom ock den, som är i behof af densamma, oftast måste genom beting förskaffa sig hvad som tarivas.

För husslöjdens uppmuntrande och befrämjande har hushållningssällskapet, äfvensom landstinget, fortfarande sökt arbeta. Då den i förra femårsberättelsen omnämnda, för länet anordnade, *slöjdskolan* i Umeå stad saknade tillräckligt utrymme och i öfrigt icke fullständigt fylde sitt ändamål, beslöt hushållningssällskapet att uppföra en särskild byggnad för skolan och att

reorganisera densamma. Sedan frågan omfattats med intresse af länets kommuner och Umeå stad, hvilka till företaget lemnade ej oväsentliga bidrag, uppfördes å lämplig tomt här i staden, i närheten af den öfver Umeå elf byggda bro, ett två våningar högt hus af trä, in- och utvändigt reveteradt, för en kostnad af omkring 23,000 kronor. I denna nya skolhusbyggnad börjades undervisningen hösten 1879 med 10 elever i den högre afdelningen och 17 i den lägre. Vid skolan äro anställda en föreståndare och förste lärare, en andre lärare och en ritlärare, förutom en bodföreståndare. För hushållningens befrämjande har hushållningssällskapet under de senare åren utaf statsmedel årligen bekommit 1,000 kronor; och för samma ändamål, äfvensom för uppehållande af undervisningen i slöjdskolan, hafva anslagits: af landstinget 2,000 kronor för hvarterdera af åren 1880 och 1881, samt af hushållningssällskapet 2,500 kronor för år 1880 och 1,000 kronor för innevarande år. Af dessa anslag hafva likväl *slöjdskolorna i Byske och Säfrar* årligen uppburit tillsammans 240 kronor. Vid 1880 års slut utgjorde sammanlagda värdet af slöjdskolans här i staden egande modeller, inventarier, verktyg, virke och materialier, oförsälda arbeten och utestående fordringar 5,737 kronor 71 öre. Och under samma år försåldes från skolan slöjdalster för en summa af 2,011 kronor 63 öre. Undervisningen meddelas under en tvåårig kurs hufvudsakligen i tillverkandet af hvarjehanda slags finare och enklare möbler och husgerådssaker, verktyg, korgarbeten, borstbinderiarbeten m. m. Och som intresset för skolan visat sig ganska stort, i det att flere elever anmält sig till inträde derstädes, än som kunnat mottagas, kan man med säkerhet hoppas, att läroanstalten, sedan dess elever blifvit spridda till olika delar af länet, skall bidraga till höjande af befolkningens insigter och slöjdfärdighet, utveckla dess smak vid förfärdigandet af slöjdalster, samt gifva den manliga delen af befolkningen håg och tillfälle att på ett gagnande sätt använda den tid, som kan vara öfrig från de egentliga landtmannagöromålen.

I nedanstående tabeller är uppgift intagen å de för hvarterdera af periodens fem år i länets cellfängelse samt kronohäktena i Skellefteå och Lycksele förvarade *fångar*.

Uppgift å fångar i Vesterbottens läns fängelse under nedan-nämnda år.

År.	De, som i brist af tillgång till böter undergått fängelse vid vatten och bröd eller fängelse.		Ranskningsfångar, som, dömda för grofve brott, afsänds till allmän straffanstalt.		De, som i brist af tillgång till böter undergått fängelse vid vatten och bröd eller fängelse.		Transportfångar.		Intagne försvarlösa personer.		Summa.		Summa sammanräkn.
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
1876.....	15	2	1	1	27	2	4	3	16	2	63	10	73
1877.....	21	2	1	1	18	1	14	1	19	4	73	9	82
1878.....	20	1	4	1	26	2	17	1	27	5	94	10	104
1879.....	26	1	—	—	38	1	21	—	15	2	100	4	104
1880.....	34	4	5	1	73	—	20	5	47	2	179	12	191
Summa	116	10	11	4	182	6	76	10	124	15	509	45	554

Uppgift å fångar i Skellefteå kronohäkte under nedan-nämnda år.

År.	Transportfångar.		Ranskningsfångar.		De, som i brist af tillgång till böter undergått fängelse vid vatten och bröd eller fängelse.		Summa.		Summa sammanräkn.
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
1876.....	2	3	2	—	34	5	38	8	46
1877.....	—	—	7	—	36	4	43	4	47
1878.....	4	—	5	—	36	5	45	5	50
1879.....	—	—	5	—	62	9	67	9	76
1880.....	—	—	3	—	86	9	89	9	98
Summa	6	3	22	—	254	32	282	35	317

Uppgift å fångar i Lycksele kronohäkte under nedan-nämnda år.

År.	Ranskningsfångar.		De, som i brist af tillgång till böter undergått fängelse vid vatten och bröd eller fängelse.		Summa.		Summa sammanräkn.
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
1876.....	7	1	13	1	20	2	22
1877.....	4	—	12	1	16	1	17
1878.....	—	1	9	1	9	2	11
1879.....	4	—	22	3	26	3	29
1880.....	8	—	27	1	35	1	36
Summa	23	2	83	7	106	9	115

Då under förra perioden hela antalet fångar utgjorde: intagne å länsfängelset 920 och i Skellefteå kronohäkte 499, har således under de år denna berättelse omfattar fångantalet i nyssnämnda fängelser uti en högst betydlig grad nedgått, hvar emot det i Lycksele kronohäkte under begge perioderna varit ungefärligen lika stort. Endast under år 1880 har fångarnes antal i länsfängelset och Skellefteå kronohäkte erhållit en anmärkningsvärd tillökning. Men största delen af dessa fångar har dock varit försvarlösa personer, eller s. k. lösdrifvare, hvilka tillhört andra län, eller storfurstendömet Finland, och blifvit antingen å fri fot stälde, med förståndigande att afgå till sina respektive hemorter, eller ock dit under bevakning afsände.

I nedan intagne tabell redogöres för *Vesterbottens enskilda banks* verksamhet under åren 1876—1880.

Uppgift angående Vesterbottens enskilda banks verksamhet under nedannämnda år.

År.	Antal löttagare.	Grund- fond.	Högsta beloppet utelöpan- de sedlar.	Insatt å deposi- tions- räkning.	Uttaget å deposi- tions- räkning.	Insatt å upp- och afskrifnings- räkning.	Uttaget å upp- och afskrifnings- räkning.	Utestående å kredo- ditiv vid årets slut.	Vexlar köpta för	Summa af under året sålde post- remissvexlar.	Utgifna lån.	Inbetalda lån.	Bespa- rings- fond.	Reserv- fond.
1876.....	233	1,700,000	2,071,790	3,218,200	3,135,350	3,830,485	3,821,935	462,120	11,172,911	5,812,899	2,685,275	2,633,960	91,385	170,000
1877.....	235	1,700,000	2,226,920	3,425,090	3,035,140	4,107,788	4,159,994	791,760	12,636,323	7,072,987	3,013,455	3,312,950	100,565	200,000
1878.....	238	1,700,000	1,948,755	3,194,355	3,379,170	3,108,679	3,035,319	936,650	11,884,533	6,442,539	1,900,610	2,128,470	131,010	230,000
1879.....	257	1,700,000	1,515,715	3,533,445	3,706,175	3,415,683	3,395,305	788,180	8,909,974	5,879,558	2,115,060	1,966,200	183,961	250,000
1880.....	261	1,700,000	1,823,080	4,966,830	4,534,120	5,426,744	5,421,298	639,980	9,886,661	7,040,245	2,022,880	1,893,170	223,317	250,000

Banken har afdelningskontor inrättade i Haparanda, Luleå, Piteå och Skellefteå, jemte ett kommissionskontor i Nordmalings socken. Banken, som icke undgått att beröras af den under en del af de senaste åren rådande tryckta affärsställningen, läser dock hittills icke drabbats af några anmärkningsvärda förluster.

Antalet delegare i länets 2 sparbanker, som vid 1875 års utgång utgjorde 4,449, har under perioden förökad sig och besteg sig vid 1880 års slut till 5,377, och delegarnes inestående be- hållning, utgörande 686,185 kronor 61 öre vid periodens början, hade stigit till 932,121 kronor 66 öre vid densamma slut, eller utgången af år 1880.

Socken- eller distriktsmagasin äro inrättade endast i Bur- träsks, Löfångers, Nysätra, Bygdeå och Degerfors socknar, och uppgick behållningen vid 1880 års slut i Bygdeå sockenmagasin till 1,057 kubikfot korn och 9,726 kronor i penningar, samt i Degerfors magasin till 1,334 kubikfot korn och 1,144 kronor 80 öre.

Länets fosterländska förening har väl sökt verka för sitt syftemål, allmänhetens och särskildt den s. k. arbetande klassens framtida betryggande mot nöd och brist; men insättningarne i Stockholms lifränte- och kapitalförsäkringsanstalt hafva dock under perioden på långt när icke varit så stora, som man kunnat önska och hoppas, hvartill orsaken torde få sökas dels kanske hufvudsakligen i oförstånd och bristande omtanke för framtiden, dels uti svårigheten att med afseende å de långa afstånden med lätthet kunna ofta insätta små besparingar, ehuru föreningen i hvarje socken anordnat s. k. kretsstyrelse, dels ock i någon, ehuru ringa mån i bristande tillgångar. Fosterländska föreningen hade vid senaste redogörelseårets slut en kassabehållning af 2,713 kronor 8 öre.

Den i Umeå stad bildade husbondeföreningen har under de sist förflutna fem åren uti ränte- och försäkringsanstalten, för hvarje barn, födt i staden af mindre bemedlade föräldrar, insatt från 3 till 13 kronor, hvilka insättningar utgjorde:

År 1876.....	3,627 kronor.
» 1877.....	4,273 »
» 1878.....	4,957 »
» 1879.....	5,317 »
» 1880.....	5,410 »

För förhållandet med så väl länets allmänna brandstods- bolag som ock Skellefteå, Burträsk och Nysätra socknars sär- skilda brandstodsbolag redogöres i härefteråt bilagde tabell N:o 4.

Jordegarnes inom länets delaktighet i Norrlands hypoteks- förening visar sig af efterföljande:

Uppgift angående delaktighets- och lånerätt i Norrlands hypo- teksförening för Vesterbottens län.

År.	Antal nya delegare i före- ningen.	Antal nya låntagare i före- ningen.	Belåningsrätt för egendom.		Beviljad delaktig- het för:	Lån beviljade för:
			Efter taxerings- värde.	Efter upp- skattning eller värdering.		
			Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1876.....	3	3	6,000	14,311	9,100	9,100
1877.....	4	4	5,800	—	2,800	2,800
1878.....	3	3	5,700	3,629	4,200	4,200
1879.....	27	27	66,902	12,623	35,100	34,600
1880.....	48	48	74,700	57,859	59,900	59,900
Summa för länets från 1862 till 1880	904	902	1,199,584	2,286,991	1,339,700	1,376,900

Den anmärkningsvärdt stora tillökningen af tillkomna nya delegare och låntagare i föreningen under åren 1879 och 1880 torde härleda sig från den under dessa år inskränkta tillgången på penningar.

Länets nödhjelpskassas tillgångar visar sig af följande tabell:

År.	Kapital- belopp.	Utestående utlånadt belopp.	Influtna räntor.	Lands- tingets anslag.	Utgifter.
1876.....	79,160	—	3,692	5,000	100
1877.....	86,886	4,700	3,920	5,000	1,100
1878.....	96,201	3,216	4,485	5,000	100
1879.....	101,306	1,815	5,122	—	100
1880.....	106,217	377	5,037	—	100

Nyssnämnde kassas tillgång, som vid 1875 års slut utgjorde 70,477 kronor 69 öre, har under perioden vunnit sådan tillök- ning, att den vid 1880 års utgång besteg sig till 106,217 kronor 50 öre; varande denna kassas tillväxt hufvudsakligen tillkom- men af upplupna räntor och de anslag å tillsammans 15,000 kronor, som länets landsting under åren 1876—1878 lemnat till kassan.

Angående öfriga allmänna kassor, *frömma stiftelser* m. m., så å landet som ock i Umeå stad, återopas härefter fogade tabell N:o 5.

Den fruntimmersskyldsförening, som bildades i Umeå stad under det svåra missväxtåret 1867, i ändamål att söka bereda arbetsförtjenst åt qvinnor och äldre barn inom de hushåll, der tillfälle till sådan förtjenst saknades och fattigdom var rådande,

och i hvilken förenings plan det ingick att uppköpa arbetsmaterialier, såsom lin, hampa och ull, som skulle förarbetas till garn och väfnader och derefter försälgas, har äfven under senast förflutna perioden varit i verksambet, ehuru lyckligtvis behovet deraf ej varit så trängande, som de första åren af föreningens tillvaro. Af sådan anledning hafva de utaf föreningen under ifrågavarande fem år utbetalde arbetslöner endast uppgått till 611 kronor 48 öre, hvaremot föreningens tillgångar ökats med 883 kronor 41 öre, eller ifrån 2,725 kronor 41 öre till 3,608 kronor 82 öre.

Beträffande de i länet befintliga två *lasarett*, det södra i Umeå och det norra i Skellefteå, och i fråga om der intagne patienters antal, underhållskostnad m. m., hänvisas till följande tablä:

År.	Antal patienter		Patienternas underhållskostnad		Beloppet af sjukvårdsafgiften af hvarje mantals-skrifven person.		Sjukvårdsafgift för lasarett-distriktet.
	lasarettet.	kuhuset.	lasarettet.	kuhuset.	För man.	För kvinna.	
<i>Södra lasarettet.</i>							
1876.....	162	24	2,829 94	306 70	34 öre	17 öre	7,788 40
1877.....	163	16	2,823 80	310 17	30 "	15 "	6,968 40
1878.....	169	7	3,091 53	127 94	28 "	14 "	6,443 78
1879.....	177	11	2,549 82	222 20	28 "	14 "	6,579 44
1880.....	169	6	3,185 39	75 71	24 "	12 "	5,631 36
<i>Norra lasarettet.</i>							
1876.....	140	9	2,258 10	37 50	50 öre	25 öre	7,519 —
1877.....	127	9	2,469 65	21 —	36 "	18 "	5,607 —
1878.....	135	12	2,474 95	21 —	28 "	14 "	4,442 76
1879.....	176	7	2,494 —	49 59	28 "	14 "	4,441 40
1880.....	201	2	3,398 54	—	24 "	12 "	3,865 40

Lasarettsläkaren vid såväl södra som norra lasarettet och kurhuset är tillika stadsläkare, den förre i Umeå och den senare i Skellefteå.

I Lycksele finnes en, i närheten af kyrkan utaf kommunen uppförd, *sjukstuga*, hvarest sjuka intagas, samt njuta vård och underhåll af anslag, som landstinget beviljat, och emot af landstinget fastställd afgift. Och har landstinget jemväl anslagit medel för en sjukstuga i Nordmaling, som dock ej hunnit under perioden komma till stånd.

De inom länet anstälde *provinsialläkarnes* antal är 6, deraf 2 inom lappmarken. I betraktande af folkmängden och isynnerhet läkaredistriktens stora areal, är läkarnes antal för ringa, för att helsovården skall kunna blifva på ett någorlunda tillfredsställande sätt tillgodosedd. De långa afstånden göra, dels att läkares anlitande i de flesta fall blifver så kostsam, att den mindre bemedlade redan af ekonomiska skäl nödgas derifrån afstå, dels ock att det afsedda ändamålet med läkarens tillkallande ofta förfelas, enär den långa resan af ända till 8 å 10 mil och derutöver, delvis å obanade vägar, medtager så lång tid, att läkaren icke hinner ankomma till den sjuke så tidigt, att han kan göra något väsentligt gagn. Det inträffar derfore

sällan, att någon annan af allmogeklassen, än den, som är någorlunda väl bergad och boende nära läkarestationen, vid förekommande sjukdomsfall anlitar läkaren för sig sjelf eller sin familj. Befolkningen i de mera aflägsna orterna ser sig derfore ofta nödsakad att använda mer eller mindre lyckligt valda huskurer, förordade af mer eller mindre erfarna personer, som vanligen benämnas *quacksalvare*. Det är väl sannt, att dessa stundom uppträda mera af egenyttiga beräkningar, än i afsigt att egentligen bistå sin lidande nästa; men med afseende å nyssnämnda förhållanden, de der ofta försvåra och till och med bestämdt förhindra tillkallandet af legitimerad läkare, synes man icke böra så strängt bedöma hvarken dem, som se sig så godt som tvungna att någon gång anlita dessa rådgifvare, eller dem, som i afsigt att vara sin medmänniska till gagn, utöfva detta s. k. *quacksalveri*; hvilket dock antagligen skulle upphöra, eller åtminstone blifva inskränkt till en oskadlig obetydlighet, om flere läkare anställdes inom länet och en så väl behöflig minskning i de stora läkaredistriktens ytvidd derigenom kunde åstadkommas. De utgifter, som statsverket i och för aflönande af flere läkare komme att välkännas, skulle ingalunda vara illa använda, eller bortkastade, enär befolkningens helsa väl är ett af de mest oefftergiftiga vilkoren för folkökningen och ortens framåtskridande. Att många dödsfall nu inträffa, både bland äldre personer och isynnerhet bland barn, i brist af behörig läkarevård, torde vara otvifvelaktigt. De uppoffringar, som staten nu får välkännas för provinsialläkarnes långa och kostsamma resor inom sina stora distrikt, då de till dessa resors företagande förordnas af länsstyrelsen, skulle ock i någon mån minskas, om distrikten inskränktes till sin storlek; och dessa resor på statens bekostnad skulle äfven antagligen då mindre ofta förekomma. Härtill kommer, att i kap. 3 § 27 i gällande helsovårdsstadga är föreskrifvet, att, när kommunalnämnden behandlar frågor om allmänna helso- eller sjukvården, vederbörande provinsialläkare eger att vara tillstädes och deltaga i öfverläggningarne. Men iakttagandet af denna välbetänkta föreskrift omöjliggöres för närvarande i de flesta kommuner genom läkarens aflägsna boningsort. Det skulle dock med all säkerhet medföra stort gagn, om en för sin sak intresserad läkare vore i tillfälle att vid kommunalnämndens ifrågavarande sammanträden komma tillstädes, i och för meddelande af råd och upplysningar och för att möjligen kunna gifva kommunalnämnden en mången gång väl behöflig sporre till ett noggrannare öfvervakande af efterlefnad af helsovårdsstadgans föreskrifter. Och äfven ur denna synpunkt vore en förstärkning af läkarekrafterna önskvärd.

Inom länet äro för öfrigt tjänstgörande endast en i stad boende *regementsläkare* och två *stadsläkare*, men ingen distriktsläkare, eller enskild praktiserande läkare.

Barnmorskor finnas i hvarje socken, minst en och i åtskilliga socknar flera sadana. Äfvenså äro i alla socknar anstälde *vaccinatörer* och *vaccinationsföreståndare*.

Länsveterinärernas antal under perioden har varit två, stationerade den ene i Umeå och den andre i Skellefteå. Härför utan har årlig lön, till belopp af 1,500 kronor, varit af landstinget anslagen för en veterinär i lappmarken med station i Lycksele, hvilken sistnämnde befattning likväl, i brist af kompetente sökande, största delen af perioden varit obesatt.

Beträffande inkomster och utgifter i *städerna* Umeå och Skellefteå under sistförflutna åren, återopas nedan intagne tabeller:

Umeå stads inkomster och utgifter.

	I n k o m s t e r .						U t g i f t e r .						
	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	Summa.	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	Summa.	
<i>Tolags och hamn- medel m. m.</i>							<i>Tolags- och hamn- medel m. m.</i>						
Tolagsmedel, jemte ingående behåll- ning från 1875	2,190 ⁵⁵	3,715 ⁵²	1,733 ⁸¹	1,590	1,319 ⁷⁹	10,549 ⁶⁷	Aflöningar och hy- resersättning ...	955 ²⁵	525	650	700	700	3,530 ²⁵
Hamnumgälder, bro- och kajaf- gifter, jemte d:o do	7,244 ⁰⁵	3,736 ⁴⁷	2,801 ⁵¹	3,012 ⁶¹	3,519 ¹⁵	20,313 ⁷⁹	Öfriga omkostna- der	1,012 ⁷⁴	316 ⁴⁵	570 ¹³	854 ⁸⁵	311 ⁵¹	3,065 ⁶⁸
Summa	9,434⁶⁰	7,451⁹⁹	4,535³²	4,602⁶¹	4,838⁹⁴	30,863⁴⁶	Behållning af to- lags- och hamn- medlen	7,466 ⁶¹	6,610 ⁵⁴	3,315 ¹⁹	3,047 ⁷⁶	3,827 ⁴³	24,267 ⁵³
							Summa	9,434⁶⁰	7,451⁹⁹	4,535³²	4,602⁶¹	4,838⁹⁴	30,863⁴⁶
<i>Brännvinsmedel:</i>													
Af skatten	25,189 ⁷²	24,802 ³²	23,269 ³⁸	21,413 ⁰⁸	21,580 ⁷⁶	116,255 ²⁶	Till kyrkan, aflö- ningar åt kyrko- herde, klockare m. m.	5,000	5,200	7,250	7,200	6,000	30,650
Af upplösta bola- gets vinst	9,055		23,300	5,351 ⁷⁵		37,706 ⁷⁵	Till skolorna	3,200	3,000	2,200	2,540	2,540	13,480
<i>Afgifter uttaze- rade:</i>							Till fattigvården anslagne	4,300	4,850	4,000	4,400	3,750	21,300
Till kyrkan	4,626 ²⁹	5,351 ⁷⁸	7,337 ⁸³	7,296 ⁷⁶	6,154 ¹⁴	30,766 ⁸⁰	Till sotarens aflö- ning	750	850	850	865 ⁵⁰	850	4,165 ⁵⁰
» folkskolorna...	2,973 ⁵²	3,039 ⁰⁷	2,247 ⁵⁰	2,690 ⁰⁸	2,573 ³⁹	13,523 ⁵⁶	Holmsunds tele- grafstation	169 ²⁶					169 ²⁶
» fattigvården...	574 ²⁵	576 ²⁵	589 ²⁵	599 ⁵⁰	618 ²⁵	2,957 ⁵⁰	Afkortningar å de- biterade utskyl- der	977 ⁹⁵	181 ⁰¹	463 ²³	426 ¹⁴	278 ⁴⁹	2,326 ⁸²
» sotarens aflö- ning	877 ⁷⁰	887 ⁷⁰	457 ³³	946	974 ⁰⁵	4,142 ⁷⁸	Utskylder för sta- dens jord	409 ¹⁵	419 ²⁷	450 ⁹⁷	386 ⁴³	399 ⁷¹	2,065 ⁵³
Holmsunds tele- grafstation	530 ⁹³					530 ⁹³	Aflöningar och hy- resersättningar...	9,496 ⁷⁶	9,160 ⁸³	9,274 ⁸³	9,804 ⁸⁴	10,257 ⁸⁴	47,995 ¹⁰
Donerade räntor...	448 ⁴⁵	456 ³⁰	463 ¹⁴	463 ⁷⁰	454 ⁶²	2,286 ²¹	För fångars vård och underhåll ...	60 ¹⁰	55 ²⁰	62 ⁵⁶	106 ¹⁶	78 ¹²	362 ¹⁴
Arrendemedel	578	575	570	610	602	2,935	För söndagsskolan	300	300	300	300	300	1,500
Tullfrihetsmedel ...	46 ¹²	46 ¹²	46 ¹²	46 ¹²	46 ¹²	230 ⁶⁰	För afbetalning af stadens skuld för gymnastikhuset	625 ⁴²	625	625	625	625	3,125 ⁴²
Auktionsprovisio- ner	1,900	720	916	572	260	4,368	För trädplanterin- gar och deras vid- magthållande ...	500	1,200	1,200	1,600	1,400	5,900
Debiterade utskyl- der	12,156 ¹²	11,719 ⁶⁰	11,273 ²⁵	10,999 ⁴²	10,043 ¹²	56,191 ⁵¹	För reparationer af stadens hus och byggnader	2,170 ⁵⁷	2,188 ³⁷	1,753 ⁶⁴	1,539 ⁹²	1,406 ⁰⁶	9,058 ⁵⁶
Kronans bidrag till brandvakt och eldsläckning	24 ²⁰	24 ²⁰	24 ²⁰	24 ²⁰	24 ²⁰	121	För underhåll af stadens vägar ...	1,097 ¹⁷	1,261 ⁵⁰	1,253	1,277 ⁷⁵	921	5,810 ⁴²
Bötesmedel	140 ⁴⁹	107 ³⁷	132 ⁵¹	220 ⁴⁹	151 ³⁸	752 ²⁴	För renhållning m. m.	591 ⁷⁵	691 ⁵⁰	779 ⁵⁰	792 ⁵⁸	830 ⁵⁰	3,685 ⁸³
Hyresmedel	3,705	2,196	2,723	2,254	2,289	13,167	För gästgifveri och hållskjuts	1,000	751 ²⁵	712 ⁴⁹	554 ⁷⁷	190	3,208 ⁵¹
Räntemedel	2,485 ³⁷	1,259 ⁵⁷	3,569 ¹²	8,223 ²²	4,630 ⁶⁴	20,167 ⁹²	För gatulyssningen	1,234 ⁶⁵	1,645 ⁶⁷	2,060 ²⁵	1,600	1,600	8,140 ⁵⁷
Diverse medel	5,762 ⁵⁰	1,023 ²⁰	286 ³³	199 ⁵⁵	88 ⁷⁹	7,360 ⁹⁷	För brandförsäk- ringsafgifter	336 ⁷⁰	302 ⁴⁵	405 ³²	395 ³²	392 ⁴⁸	1,832 ²⁷
Ingående behållning från föregående år jemte utstå- ende resterande medel	45,114 ⁶⁴	77,743 ⁸¹	80,328 ¹⁵	104,949 ³²	114,175 ⁰²	422,310 ⁹⁴	För skrifmaterial- er, ljus och ved	368 ²⁸	368 ⁰¹	318 ⁶⁷	247 ²⁵	270 ⁴⁸	1,572 ⁶⁹
							För brandsyner ...	138 ²⁵	119 ⁵⁰	133 ⁷⁵	139	146	676 ⁵⁰
							För diverse	5,718 ⁴⁸	17,030 ⁵⁸	18,491 ¹⁸	17,883 ⁵¹	24,911 ⁸⁰	84,035 ⁵⁵
							Behållning jemte restantier och fordringar	77,743 ⁸¹	80,328 ¹⁵	104,949 ³²	114,175 ⁰²	107,518	484,714 ³⁰
Summa	116,188³⁰	130,528²⁹	157,533⁷¹	166,859¹⁹	164,665⁴⁸	735,774⁹⁷	Summa	116,188³⁰	130,528²⁹	157,533⁷¹	166,859¹⁹	164,665⁴⁸	735,774⁹⁷

Skellefteå stads inkomster och utgifter.

	I n k o m s t e r .							U t g i f t e r .					
	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	Summa.		1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	Summa.
Andel i brännvinsmedel.....	7,749 ²⁶	13,263 ⁴²	13,263 ⁴²	9,001 ⁷¹	5,753 ²²	49,031 ⁰³	Sundhetsvården ..	500—	1,720 ¹⁰	2,667 ¹⁵	1,406 ⁷⁷	1,113 ⁸⁵	7,407 ⁸⁷
Tomtören, hyror och arrenden	7,452 ²⁸	7,731 ⁷⁶	7,812 ⁶³	7,780 ⁴⁹	7,017 ⁸³	37,794 ⁹⁹	Elementarundervisning	280—	476 ⁵⁰	1,942 ²¹	2,385 ⁹¹	3,330 ²⁶	15,623 ⁸⁸
Räntemedel	104 ⁵⁵	179 ⁹⁸	259 ⁹¹	196 ⁰¹	176 ⁹⁵	917 ⁴⁰	Underhåll af hus och inventarier	912 ⁴⁷	2,374 ⁸⁴	1,267 ²⁷	1,155 ⁴⁷	1,624 ⁴⁹	7,334 ⁵⁴
Debiterade utskylder	2,160 ⁷⁷	2,080 ⁴¹	2,218 ⁸⁹	2,088 ⁵⁰	3,002 ⁹⁵	11,551 ⁵²	Hyresersättningar	760—	650—	650—	800—	910—	3,770—
Influtne restantier	1,934 ⁹⁴	453 ⁹⁵	—	—	—	2,388 ⁸⁹	Underhåll af vägar och gator	1,799 ⁶¹	3,699 ⁹²	3,523 ⁹³	2,325 ⁴¹	1,680 ⁷³	13,020 ⁶⁰
Bidrag till småbarnsskolan ...	200—	200—	200—	200—	250—	1,050—	Hamnar, broar o. segelleder	2,043 ⁸⁴	2,346 ⁷¹	12,828 ⁶⁶	6,097 ²⁹	1,531 ⁵²	24,848 ⁶²
Marknadsafgifter	190—	164—	159—	134—	128—	775—	Trädplanteringar	686 ⁵⁵	463 ⁷⁵	762 ³³	591 ²⁹	756 ⁵¹	3,260 ⁴³
Hamnpenningar	7,457 ⁹⁶	8,764 ⁴⁵	7,339 ⁶⁶	8,010 ⁶⁹	8,712 ⁵⁰	40,285 ²⁶	Renhållning	370 ⁷³	210 ⁸³	59—	—	—	640 ⁵⁶
Bötesmedel	—	46—	79 ⁵⁰	46—	12 ²⁵	183 ⁷⁵	Gatubelysning	449 ³⁶	512 ⁹⁵	1,088 ⁹⁸	532 ²¹	619 ⁸⁰	3,203 ³⁰
Diverse medel...	254 ⁶⁷	382 ⁵⁶	5,639 ⁰⁸	126 ¹⁰	3,663 ⁵⁶	10,065 ⁹⁷	Vattenledning	584 ⁵⁰	1,091 ³⁵	470 ⁷⁵	226 ⁹¹	609 ³⁰	2,982 ⁸¹
Summa	27,504 ⁴³	33,266 ⁵³	36,972 ⁰⁹	27,583 ⁵⁰	28,717 ²⁶	154,043 ⁸¹	Brandväsen	606 ¹⁷	437 ⁹⁶	794 ⁸⁴	548 ⁸⁷	569 ¹¹	2,956 ⁹⁵
							Stadens styrelse	632 ⁶⁰	1,151 ²⁵	1,060—	2,395—	2,777 ⁸⁵	8,916 ⁷⁰
							Polis	632 ⁵⁰	948—	994—	1,061—	1,124 ⁹⁵	4,760 ⁴⁵
							Betalning af stadens skuld	10,200—	6,500—	4,000—	4,000—	2,000—	26,700—
							Tjärhofvet	—	262 ¹⁴	18—	266—	—	546 ¹⁴
							Fattigvård	—	—	175—	300—	—	475—
							Diverse föremål	5,757 ¹⁵	6,364 ⁴³	2,203 ³¹	131 ⁸¹	2,885 ¹²	17,342 ¹²
							Afkortning	134 ¹⁰	554—	114 ⁶⁷	—	—	802 ⁷⁷
							Behållning	1,154 ⁸⁵	3,501 ⁸⁰	2,351 ⁹⁹	2,759 ⁵⁶	574 ¹⁷	10,312 ⁶⁷
							Summa	27,504 ⁴³	33,266 ⁵³	36,972 ⁰⁹	27,583 ⁵⁰	28,717 ²⁶	154,043 ⁸¹

Som särskilda uppgifter angående *kommunernas fattigvård* och *finanser* årligen afgifvits till Kungl. Statistiska Centralbyrån, läser någon närmare redogörelse derom icke behöfva här förekomma. Det torde dock böra meddelas, att kommunalutskyllerna, då dit jemväl räknas afgifterna till fattigvården, i många kommuner anses ganska tryckande, hufvudsakligen för fattigbidragens skull.

Den i Nysätra socken å skattehemmanet Flarkbäcken anordnade *fattiggården* har fortfarande under femårsperioden varit i verksamhet. Der intagas nämnde socken tillhörande älderstigna, till arbete odugliga, personer samt faderlösa och fattiga barn, hvilka senare å fattiggården äfven erhålla undervisning i läsning. Under år 1880 hafva der varit intagne 16 äldre och 13 yngre

personer, och anses fattigvårdstungan i nämnde socken, sedan fattiggården derstädes kom till stand, hafva varit särdeles lindrig. Länsstyrelsen har väl sökt förmå vederbörande äfven i andra kommuner att inrätta dylika fattiggårdar, hvarpa man ock på ett och annat ställe varit betänkt, utan att dock sadant ännu kommit till verkställighet. Nyttan och gagnet i flera afseenden af dessa fattiggårdar är likväl otvifvelaktig och oestridd.

Bettlande förekommer föga inom länet och öfvas hufvudsakligen af lösdrivare, eller arbets- och sysslösa personer, som icke tillhöra länet.

Landskansliet i Umeå den 22 november 1881.

AXEL WÄSTFELT.

C. J. Cygnæus.

B. Ljungberg.

Tab. No 1.

FOLKMÄNGDEN I VESTERBOTTENS LÄN ÅREN 1876—1880.

1.	2.	3.	4.	5. Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motsäende år.									12. Enligt årets mönsterrollor approberade beväringsskyldige.	
				Den 31 December enligt presterskapets uppgifter.			Hela folkmängden.			Deraf frie från mantalspenningar. *)				Utskrifningsmanskaf.
				Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.		
Å landsbygden	år 1876	47,780	48,672	96,452	46,425	47,451	93,876	27,329	28,828	56,157	3,106	—		
"	" 1877	48,574	49,446	98,020	47,400	48,121	95,521	27,837	29,230	57,067	3,209	—		
"	" 1878	49,503	50,121	99,624	48,026	48,798	96,824	28,226	29,584	57,810	3,267	—		
"	" 1879	50,525	51,033	101,558	48,996	49,592	98,588	28,783	30,069	58,852	3,563	—		
"	" 1880	51,030	51,710	102,740	49,435	49,972	99,407	29,146	30,394	59,540	3,528	—		
I Umeå stad	år 1876	1,191	1,447	2,638	1,200	1,457	2,657	487	526	1,013	130	—		
"	" 1877	1,171	1,467	2,638	1,186	1,494	2,680	467	534	1,001	135	—		
"	" 1878	1,192	1,528	2,720	1,203	1,558	2,761	470	551	1,021	124	—		
"	" 1879	1,213	1,554	2,767	1,236	1,584	2,820	478	550	1,028	145	—		
"	" 1880	1,217	1,601	2,818	1,243	1,617	2,860	469	550	1,019	162	—		
I Skellefteå stad	år 1876	318	456	774	333	451	784	122	148	270	40	—		
"	" 1877	328	463	791	346	466	812	128	145	273	43	—		
"	" 1878	341	466	807	361	476	837	133	160	293	44	—		
"	" 1879	338	473	811	344	463	807	130	149	279	48	—		
"	" 1880	367	510	877	370	503	873	139	145	284	36	—		
I hela länet	år 1876	49,289	50,575	99,864	47,958	49,359	97,317	27,938	29,502	57,440	3,276	554		
"	" 1877	50,073	51,376	101,449	48,932	50,081	99,013	28,432	29,909	58,341	3,387	564		
"	" 1878	51,036	52,115	103,151	49,590	50,832	100,422	28,829	30,295	59,124	3,435	536		
"	" 1879	52,076	53,060	105,136	50,576	51,639	102,215	29,391	30,768	60,159	3,756	660		
"	" 1880	52,614	53,821	106,435	51,048	52,092	103,140	29,754	31,089	60,843	3,726	594		

*) Anmärkning. Enär Lappmarkens samtliga invånare äro befriade från mantalspenningars utgörande, ingår i ofvannämde summor hela folkmängden uti nämnde landsdel, deraf för år 1880 mankön 10,396 och qvinkön 10,371, tillhopa 20,767 personer.

Tab. N:o 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I VESTERBOTTENS LÄN ÅREN 1876—1880.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Särskilda slag af vägar.	Längd af hvarje vägslag vid 1880 års slut.	deraf under åren 1876—1880		Kostnad för under åren 1876—1880				Längd af indelade medskjutsanstalter försedda vägar vid 1880 års slut.	Skjutsanstalter (vid 1880 års slut)			
		fulländade och afsy-nade nya vägar.	omlagda eller be-tydligt för-bättrade väg-sträckor.	fulländade nya vägar.	Af stats-medel.	Af lands-tings el-ler kom-muners medel.	omlagda eller betyd-ligt förbättrade väg-sträckor.		Af stats-medel.	Af lands-tings el-ler kom-muners medel.	med entreprenad.	utan entrepre-nad.
	Mil.	Mil.	Mil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Mil.	Antal.	Antal.	Antal.	
Å landsbygden:												
allmänna landsvägar	27.90	—	—	—	—	—	—	27.9	11	8	—	
häradsvägar	93.70	19.9	1.9	213,500	229,414.39	25,200	9,985.48	71.5	23	22	3	
sockenvägar	109.50	0.5	5.3	—	800.00	—	1,200.00	—	—	—	—	
I städerna	0.29	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	
Summa	231.39	20.4	7.2	213,500	230,214.39	25,200	11,185.48	99.4	36	30	3	
Skjutslegan per mil utgick vid 1880 års slut med:												
1.60 kronor, hvilket är <i>maximilega</i> , med entreprenadbidrag									36	30	—	
1.20 " hvilket är <i>under maximilega</i>									—	—	3	
									Summa skjutsanstalter	36	30	3
									Kungs- och krono-skjuts.			
Antal utgångna hästar under år 1876								276	20,451	484	—	
" " " 1877								424	21,352	400	—	
" " " 1878								370	14,167	291	—	
" " " 1879								198	7,980	162	—	
" " " 1880								284	7,437	2,357	25	
Summa hästar								1,552	71,387	3,604	25	

Tab. N:o 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I VESTERBOTTENS LÄN ÅR 1880.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur.	H e m m a n .			A n t a l					Taxerings- värdet. Kronor.	
	Mantal		Bruk- nings- delar.	ny- byggen.	jordtorp.	ryttare-, soldat- och båtsmans- torp.	back- stugor.	andra lägen- heter.		
	oförmedlade.	nuvarande.								
I. Landsbygden.										
A. Kronoegendomar.										
1) Under allmän disposition.										
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Boställen	15'408435	15'408435	43	—	—	—	—	5	465,500	
c) Hemman	0'34	0'34	2	—	—	—	—	—	8,100	
d) Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
e) Jordlägenheter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
f) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	7	3,700	
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2) Under enskild disposition.										
a) Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Hemman	116'70607	116'70607	1,370	—	—	—	—	—	2,430,900	
c) Nybyggen	—	—	—	289	—	—	—	—	292,900	
d) Jordlägenheter	0'18750	0'18750	4	—	—	—	—	324	41,400	
e) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	27	2,200	
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
B. Skatteegendomar.										
a) Boställen	1'92625	1'92625	9	—	—	—	—	—	65,500	
b) Säterier	0'25000	0'25000	1	—	—	—	—	—	35,000	
c) Hemman	911'31918	911'31918	7,309	—	—	—	462	—	27,112,500	
d) Jordlägenheter	—	—	—	—	204	—	—	258	178,800	
e) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	33	33,200	
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	74	3,841,300	
C. Frälseegendomar.										
a) Boställen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Säterier och ladugårdar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
c) Rå- och rörs- (insockne) hemman	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
d) Hemman (utsockne)	2'33	2'33	8	—	—	—	—	—	78,700	
e) Jordlägenheter	—	—	—	—	—	—	—	1	400	
f) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	1	2,000	
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Summa	1,048'467435	1,048'467435	8,746	289	204	—	462	730	34,592,100
II. Städerna.										
	Hela antalet nybyggda bo- ningshus 1876—1880.				Tomter		Lägenheter.	Taxeringsvärdet.		
					be- byggda.	obe- byggda.		af hus och tomter.	af jordar.	
Umeå	29	—	—	—	185	97	—	2,554,700	318,500	
Skellefteå	12	—	—	—	70	11	—	630,800	47,400	
Summa	41	—	—	—	255	108	—	3,185,500	365,900	

Tab. No 4.

BRANDFÖRSÄKRINGS-INRÄTTNINGARNES VERKSAMHET I VESTERBOTTENS LÄN ÅREN 1876—1880.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År då verksamheten börjat.	3. Influtna försäkringsavgifter (eller utdebiterade belopp). 1876—1880.	4. Öfriga inkomster. 1876—1880.	5. Utbetalda brandskadeersättningar. 1876—1880.	6. Öfriga utgifter. 1876—1880.	7. Befintliga fonder eller tillgångar. 31/12 1880.	8. Försäkringsbelopp. 31/12 1880.	9. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					10. Eldsvådor för hvilka under 1876—1880 utbetalts ersättning för endast fast eller endast lös egendom.		11. Anmärkingar.
								1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	Antal.	Antal.	
Vesterbottens läns brandstodsbolag (omfattande länets landsbygd).	Fast egendom	47,256 ⁰⁹	—	29,516 ⁵⁰	14,014 ⁶⁶	1,096 ¹⁷	10,968,460	12	10	10	8	12	—	105	
								Lös egendom	28,766 ⁸⁰	—	14,100 ⁰⁹	13,644 ⁴¹			545 ²⁶
Skellefteå brandstodsbolag (med verksamhetsområde i Skellefteå och Byske socknar).	Fast egendom	1849	8,669 ²⁷	582 ¹⁶	5,670 ⁰⁰	3,581 ⁴³	—	2,600,550	3	15	5	4	9	7	4
	Lös egendom	1849	3,621 ⁷⁶	23 ⁸¹	3,020 ⁰⁰	625 ⁵⁷	—	1,059,870	1	4	2	2	3	—	
Burträskas sockens brandstodsbolag.	Fast egendom	1853	880 ⁰⁰	—	605 ⁰⁰	—	—	173,290	25	—	—	—	12	2	—
Nysatra do do	Fast egendom	1850	1,317 ⁷³	94 ⁶¹	1,300 ⁰⁰	146 ³⁴	—	473,680	3	3	3	3	3	3	—

Tab. No 5.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I VESTERBOTTENS LÄN ÅR 1880.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1880		6. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1880. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
Häggströmska donationsfonden.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Erik Häggström, bruksegare.	1854 15/12	10	50	1,000	Kommunalnämnden och skolerådet i Nordmaling.	
Malmbergiska do.	Bidrag till aflöning åt en skollärare.	Jonas Malmberg, gelbgjutare i Gele.	1796 10/1	—	90	5,500	Skolerådet i Nordmaling.	
Pauliska do.	Understöd till 2ue enkör eller hustrur vid Olofsforsverken.	Herrar Pauli m. fl	1859 29/3	2	75	1,500	Kyrkorådet i Nordmaling.	
Wikströmska do.	Understöd åt behöfvande arbetare vid Olofsforsverken.	P. Wikström j:or, grosshandlande.	Maj 1880	—	—	10,000	Kyrkorådet i Nordmaling.	
Framlidne Brukspatron Erik Häggströms donationsfond.	Att, sedan fonden uppgått till 1,000 kr., räntan skall användas till beklädnad af fattiga barn vid deras första nattvardsgång.	Erik Häggström stor, bruksegare.	1854 15/12	—	—	1,170 ⁴³	Kommunalnämnden i Bjurholm.	
Nenzenska donationsfonden.	Understöd åt fattiga familjer.	Mamsell Nenzen.	1876 15/4 1845 15/3 och 1880 26/5	5	55	1,000	Pastor i Degerfors.	
Erik Anderssons i Brån donationsfond.	Att bereda tillgång till nödiga religionsböcker åt Vännäs sockens fattiga och medlösa nattvardsungdom.	Bonden Erik Andersson i Brån.						
Värnlösa vänners kassa.	Att med räntan understödja fattiga och behöfvande ståndspersoner.	Åtskilliga herremän i Umeå.	1880 26/5	—	—	1,056 ⁵⁸	En direktion af tre personer.	
Häggströmska donationsfonden.	Beklädnad af fattiga nattvardsbarn.	Erik Häggström stor, bruksegare.	1854 15/12	5	50	1,001 ¹⁰	Pastor och kyrkovårdarne i Säfvns socken.	
Säfvns sockens invalidbeväringskassa.	Understöd åt fattiga krigsmän och deras enkör eller barn.	Afgifter af oroterade hemman.	Obekant	17	124 ³⁴	4,264 ⁵⁴	En styrelse af fem personer.	
Häggströmska testamentsfonden.	Fattiga nattvardsbarns beklädnad.	Erik Häggström, bruksegare.	1854 15/12	38	185 ⁶⁷	2,185 ⁵⁷	Kyrkorådet i Bygdeå.	

K. M:s Befälningshögskolans Jernskriftsverkstads 1876—1880. Vesterbottens län.

Tab. N:o 4 o. 5.

Vesterbottens län.

Tab. No 5. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		7.	8.	9.
				Utdelning år 1880 till antal perso- ner.	af nedan- stående hela belopp. Kronor.			
Bygdeå sockens nödhjelpskassa.	Understöddjaude af sockneus fattige.	Bygdeå socknemän.	1864 ⁹ / ₅	—	—	10,508 ²²	En direktion, bestående af ord- förande och 9 ledamöter.	1)
Bygdeå invalidkassa.	Understöd åt i krigstjenst bleserade och skadade samt deras enkor och barn.	—	1870 ⁶ / ₇	—	—	1,862 ³⁵	Chefen för Bygdeå kompani och fyra rothållare.	2)
Skellefteå sockens nödhjelp- fond.	Att i missväxtår med räntan understödja och bidra till fattigvården.	Skellefteå socknemän.	1840 ⁷ / ₁₂	—	—	40,274 ⁰⁶	En direktion af 5 ledamöter, vald å kommunalstämma.	3)
Byske d:o d:o.	D:o d:o.	D:o d:o.	—	—	—	14,988 ¹⁸	En d:o d:o.	4)
Burträsk d:o d:o.	Att med räntan understödja några ytterst fattige.	Stiftades missväxtåret 1867 af försälda arbeten, till- verkade för gåfvomedel. —1868.	Ingen ur- kund 1867	—	—	891 ³⁷	Pastor i församlingen.	5)
Skellefteå kompanis invalid- bevaringskassa.	Att lemna understöd åt i krigstjenst skadade bevarings- karlar, deras hustrur och barn, samt i fredstid med halva räntan understödja afskedade fattige krigsmän, deras hustrur och barn.	Se Kungl. Stadgan om in- validbevaringskassan den 5 Juli 1870, § 1.	Kungl. Stad- gau den 5 Juli 1870.	67	1,660	66,032 ⁶¹	En styrelse med 5 ledamöter, deruti kompanichefen är sjelfskrifven.	6)
Burträsk sockens d:o.	D:o d:o.	D:o d:o.	—	7	155	12,508 ⁸⁹	En d:o d:o.	7)
Nysätra d:o d:o.	D:o d:o.	D:o d:o.	—	—	—	1,175	En d:o d:o.	8)
Löfångers d:o d:o.	D:o d:o.	D:o d:o.	—	22	300	11,701 ¹³	En d:o d:o.	9)
Moritzska fonden.	Räntan af kapitalet skall användas till beklädnadshjelp för fattiga, icke fattigvården tillhörande skolbarn.	C. J. Moritz, kronolänsman.	1874 ¹³ / ₆	Någon utdelning icke verkställd.	—	Kapital 150 ⁰⁰ Ränta 18 ⁰⁰	Lycksele skolråd.	10)
Skytteanska stiftelsen.	Att bibringa lappbarn de kunskaper folkskolestadgan föreskrifver.	Johan Skytte, riksråd.	1631 ²⁹ / ₆	Under år 1880 hafva 25 barn åtnjutit un- dervisning, deraf 12 underhållits på sta- tens bekostnad.	—	—	Hernösands domkapitel.	11)
Umeå sjömanshuskassa.	Understöd till behöfvande fartygsbefälhafvare och sjöfolk samt deras enkor och barn.	Kassan har uppkommit af inflytande afgifter till sjö- manshuset.	1844	43	2,195	78,648	Umeå sjömanshusdirektion.	12)
Borgerskapets i Umeå stad nödhjelpskassa.	Understöd till enkor och barn efter atlidne handlande och handverkare i Umeå stad.	Flere handlande och handt- verkare.	1853 ²⁴ / ₄	25	300	8,627 ⁹¹	De kvarlevande af stiftarne och några inför magistraten valde.	13)
Rådman A. F. Scharins dona- tionsfond.	Understöd till behöfvande handlande, handverkare och näringsidkare samt deras enkor och barn i Umeå stad.	Rådmanen och handlanden A. F. Scharin.	1878	18	750	15,130 ⁸⁶	Tre af stadsfullmäktige årlig- gen utsedde personer.	14)
Scharinska donationsfonden.	Understöd åt på obestånd komne handlande i Umeå stad samt deras enkor och barn, som befinna sig i fattig- dom.	Handlanden Adolf Fredrik Scharin.	1875 ⁹ / ₁₂	5	400	8,069 ⁸⁰	Tre af d:o d:o.	15)
F. d. Sällskapet värnlösa vän- ners kassa, nu tillhörig sta- den.	Understöd till pauvres hontoux i staden.	Ett enskildt sällskap.	1827	11	122	4,114	Tre af d:o d:o.	16)
Fällmanska donationen.	För välgörande ändamål inom staden.	Mamsell Sofia Fällman.	1848 ¹⁶ / ₁	till sta- dens flick- skola.	154 ⁹⁷	2,535	Två af stadsfullmäktige årlig- gen utsedde personer.	17)
Beklädnadsfonden för fattiga barn i Umeå stad.	Utdelning till jul af skor och kläder åt fattiga barn un- der 15 år.	Fonden samlad genom fri- villiga gåfvor.	1880	16	77 ⁵⁰	1,564	Fattigvårdsstyrelsen.	18)
Öhmanska donationen.	Understöd till nödlidande fattige ibland borgerskapet.	Handlanden Hans Öhman i Stockholm.	1771 ¹⁰ / ₆	6	30	500	D:o.	19)
Häggströmska donationsfonden.	Till beklädnad åt fattiga barn vid deras första nattvards- gång.	Brakspatron E. Häggström.	1854 ¹⁵ / ₁₂	2	24	1,000	D:o.	20)
Carl Munthes stipendiefond.	Till understöd och uppmantran för studerande vid Umeå allm. läroverk.	Landshöfdingen G. J. Munthe.	1857 ⁵ / ₁	1	30	530	Läroverkskollegiet vid Umeå allmänna läroverk.	21)
O. Glas' d:o.	D:o d:o.	Professor O. Glas.	1860 ²⁴ / ₅	4	180	3,133	D:o d:o.	22)
Meullerska stipendiefonden.	D:o d:o.	Enkefru A. M. Meuller.	1862 ¹ / ₆	2	45	776 ²⁵	D:o d:o.	23)
Häggströmska d:o.	D:o d:o.	Brakspatron E. Häggström.	1864 ³¹ / ₁₂	1	60	1,030	D:o d:o.	24)
Sundbaumska d:o.	D:o d:o.	Enkefru A. M. Gjerding.	1869 ¹⁸ / ₁	1	18	310 ⁵⁰	D:o d:o.	25)
Lundbergska d:o.	D:o d:o.	Läroverksadjunkten K. Lund- berg.	1875 ⁴ / ₁₂	Räntan skall läggas till kapitalet, tills det blir 4,000 kr.	—	3,998 ⁷⁵	D:o d:o.	26)
Schröderska d:o.	D:o d:o.	Enkefru Ch. Schröder.	1878 ²⁹ / ₃	1	18	313 ⁷⁵	D:o d:o.	27)
Scharinska d:o.	D:o d:o.	Rådman A. F. Scharins sterb- husdelegare.	1878 ²³ / ₅	1	50	1,049 ²²	D:o d:o.	28)
Lycksele stipendiefond.	D:o d:o.	Flere personer i Lycksele.	1880 ¹⁰ / ₅	1	25	525 ⁵²	D:o d:o.	29)
Cygnelska stipendiefonden.	D:o d:o.	Landsskreteraren C. J. Cyg- næus.	1880 ²⁹ / ₁₀	—	—	3,025 ⁴²	D:o d:o.	30)

30 Vesterbotens län.

Tab. No 5.

Stockholm, 1882. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.

Ann. 1) Kassan förkofras genom årliga personella bidrag af sockneus invånare. — 2) Räntan sammanslås med fattigvårdsbidragen och utdelas efter samma grunder. — 3) D:o d:o. — 4) Delaktighet efter styrelsens bepröfvande. — 5) D:o d:o. — 6) D:o d:o. — 7) D:o d:o. — 8) Understöd lemnas endast åt sådana, som tjenstgjort å till sjömanshusdistriktet hörande fartyg, samt åt deras enkor och barn.